

10-års
Jubileum
CVA - CFA

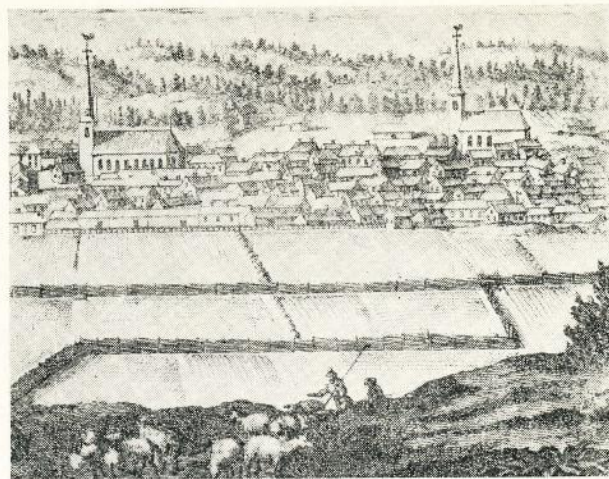
BERGROLET

Nr 2 • 1955 • Årgång 6 • Pris 75 öre

ARBOGA

genom
3 århundraden

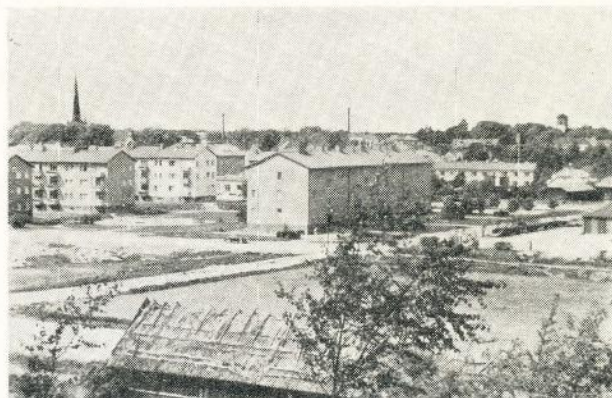
*Seklen talar från samma
utsiktspunkt*

År 1703, ur *Suecia Antiqua*

1800-talet

Juni 1955

Höger eller vänstertrafik, frågar man sig inför den här situationen, som är fångad av ing. Arne Norberg. Datum: 5 maj 1955. Plats: Länshuvudväg nr 113 väster om Alvesta.

BERGTROLLET
gratulerar

C V A

50 år

- 3/9 John Wallén
- 12/11 Erik Axel Larsson
- 19/11 Nils Hugo Nilsson
- 1/12 Bror Oskar Johansson
- 14/12 Sven Ragnar Andersson

C F A

50 år

- 26/11 Ulf Tillberg
- 29/11 Kurt Hjertén

10 år har gått sedan CVA invigdes. Under dessa år har mycket hänt. Tekniken har gjort stora framsteg och många av dessa har återspeglats i vårt arbete. Några exempel:

Vi såg flygplan J22 komma och vi såg det gå. Det var ett flygplan som en gång stod bland de främsta av sitt slag och vi var stolta över att vara med om tillverkningen. Efter J22 har nyare, modernare flygplan kommit och givit CVA nya arbetsuppgifter.

Den för flygning revolutionerande övergången från kolv- till reamotorer har satt och sätter fortfarande sin prägel på vår motorverkstad. Vi har på vår elsektion sett telesidans och speciellt radars större och större insteg i flygvapnet.

Utvecklingen av flygplanbeväpningen har vi kunnat följa, och vi har sett helt nya vapen komma.

Det torde vara få industrier och företag som avseende arbetsobjekt kan uppvisa en så händelserik och omväxlande 10-årsperiod som CVA.

För att kunna utföra de uppdrag och uppgifter som ålagts oss har fordrats insatser av alla anställda, av var och en i sitt fack och sitt arbetsområde. För detta tackar jag alla CVA-are, och jag uttalar den förhoppningen, att vår verksamhet skall fortsätta som hittills i gott samförstånd och samarbete, och att vi skall fylla de anspråk våra överordnade ställer på oss.

När dåv. souschefen, generalmajor Söderberg, invigde CVA den 17 augusti 1945, uttryckte han den förhoppningen, att CVA skulle fylla en betydelsefull plats i flygvapnets tjänst. Jag hoppas, att jag talar i alla CVA-ares namn, då jag uttalar, att det under de gångna 10 åren har varit och i fortsättningen kommer att vara allas vår strävan att visa att vi kan fylla en sådan plats.

Även CFA firar i år 10-årsjubileum. Vi vid CVA gratulerar våra vänner och kamrater "på andra sidan väggen" och önskar dem en god fortsättning. Vi tackar dem för ett utomordentligt gott samarbete under de gångna 10 åren.

CVA den 1 augusti 1955

Otto Dahlin
Styresman

I och med Flygvapnets utbyggnad omkring år 1940 framträdde mer och mer behovet av en central förrådsorganisation för att rationellt och ekonomiskt kunna tillgodose reservdelsbehovet för flygvapnet. Sedan Kungl. Majt och riksdag givit sitt samtycke påbörjades för ca 10 år sedan arbetet med CFA:s uppbyggnad.

Mycket har förändrats under dessa 10 år. Vi har bl. a. sett hur den snabba utvecklingen med reamotorerna och radarmaterielen givit förrådet en helt annan struktur än tidigare.

Vi ha även sett hur CFA:s organisation ständigt måst vara föremål för rationalisering och förbättring för att, efterhand som nya hjälpmedel, ex. hålkortsmaskinerna inom tekniken framkommit, bättre och bättre kunna fullfölja vår arbetsuppgift att på mest ekonomiska och rationella sätt betjäna centrala verkstäder och flottiljer och därigenom göra vår insats inom flygvapnet.

För närvarande ställer vi stora förväntningar på hålkortsredovisningen, som nu håller på att införas vid filialförråden. Vi få härigenom större möjligheter att säkrare beräkna reservdelsbehovet.

De gångna åren har av alla på CFA krävt stora insatser. Framåtanda, intresse för arbetsuppgifterna och god samarbetsvilja har fordrats och visats. Jag tackar alla för detta och hoppas att samma anda även i fortsättningen skall råda vid CFA.

CFA den 1 augusti 1955

Erik Nyberg
Förrådsdirektör

CVA kännning

Flygdirektör Otto Dahlin fortsätter här nedan sin artikelserie

14. Ledande män i Arboga om CVA och CFA.

Anders Göransson.

Iwar Anderson.

Daniel Ekelund.

Jonas Carlsson.

Nils Brodin.

Vid de förhandlingar mellan flygförvaltningen och Arboga stad som föregingo riksdagens beslut att till Arboga förlägga en ny central flygverkstad representerades staden av stadsfullmäktiges dåv. ordförande, disponent Anders Göransson, drätselkammarens dåv. ordförande, riksdagsman Iwar Anderson, kommunalborgmästare Daniel Ekelund och dåv. stadsingenjören Erik Narsjö. Efter ingående utredningar utarbetades bl. a. ett förslag till avtal mellan flygförvaltningen och staden. Detta behandlades vid ett för denna fråga särskilt utlyst stadsfullmäktigesammanträde den 10 juni 1942. Godkännandet blev enhälligt. Efter klubbslaget tog ordföranden, disponent Göransson, till orda och yttrade bl. a.:

"Jag vet inte om någonsin tidigare i denna institution ett klubbslag bekräftat ett viktigare beslut än detta gjorde. Den framlagda utredningen samt diskussionen i de förberedande instanserna och här i dag har sökt att i gör-ligaste mån ge ett begrepp om konsekvenserna av beslutet, men också klart visat omöjligheten av att i dag överblicka alla dess följder. Beslutet är emellertid ett uttryck för vår fasta

förvisning om, att fördelarna komma att överstiga nackdelarna. Vi som i dag bär ansvaret för vår stads utveckling har gripit denna möjlighet till framåtskridande och vi ha gjort det i fast övertygelse om, att vi handla till gagn för tider som komma. Må den framtida utvecklingen ge oss rätt."

I propositionen till riksdagen biträde försvarsministern flygförvaltningens förslag att förlägga flygverkstaden till Arboga, och den 19 juni 1942 gav riksdagen sitt bifall.

I tidigare kapitel har jag berättat något om hur CVA byggdes och började arbeta. Det var i oktober 1944 som verksamheten började i blygsam omfattning i lokaler ovan jord. Hösten 1945 var emellertid delar av bergsanläggningen färdiga att tagas i bruk, och den 17 augusti 1945 invigdes CVA av dåv. souschefen, generalmajor Nils Söderberg.

Vid CFA pågick vid denna tid förberedelsearbetet för startande av verksamheten.

10 år ha nu gått sedan invigningen.

Hur ser då i dag de män, som år 1942 sutto i Arboga stads ledning, på resultatet och följderna av deras ini-

tiativ och förslag? Och hur ser dagens ledande män i Arboga på tillvaron av CVA och CFA?

Jag har vänt mig till de ovan nämnda herrarna Göransson, Anderson och Ekelund samt till stadsfullmäktiges nuvarande ordförande, herr Jonas Carlsson, och drätselkammarens nuvarande ordförande, herr Nils Brodin, och dessa ha varit vänliga nog att lämna de svar som här återgives.

Herr Styresman.

När Ni ber oss om ett uttalande om, hur vi i dag se på resultatet och följderna av det Arboga Stadsfullmäktiges beslut den 10 juni 1942, som redan den 19 i samma månad resulterade i Riksdagens beslut att till Arboga förlägga en Central Flygverkstad och ett Centralt Flygmaterieförråd, kunna vi direkt säga, att vi icke ha orsak att ångra vår medverkan.

Vid nyssnämnda tidpunkt befann sig staden i stagnation efter en period av tillbakagång. Från handels- och stapelstad hade staden alltmer fått karaktären av hantverks- och industristad. Denna utveckling hade gått så långt, att det knappast var möjligt att längre tänka sig stadens framtid som en idyllisk pensionärsstad, en utveckling måste ske genom ökad industrialisering, helst med flera smärre, så litet som möjligt konjunkturbetonade industrier.

Hur ser dagens ledande män i Arboga på tillvaron av CVA och CFA frågar styrelsmannen vid Centrala flygverkstaden Flygdirektör Dahlin inför 10-årsdagen av verkstadens invigning. Ja, frågan är både stor och svår att besvara på ett uttömmande sätt och låter sig knappast göras i detta sammanhang. Så mycket torde dock vara klart att Arboga, i dag 10 år efter invigningen kan se tillbaka på en enastående utveckling, kanske den största i dess historia. Från att vara en liten idyll sjuder den nu av ett allt mer ökat tempo. Emellertid har utvecklingen varit på både gott och ont och till det goda måste samarbetet med de ledande männen vid CVA och CFA givas en framskjutande plats. Därtill kommer att stadens ekonomiska möjligheter stigit avsevärt genom de anställdas inkomster, som givit staden skattekronor i ganska omfattande mängd. Detta har medfört, att staden haft möjligheter att på ett annat sätt än tidigare medgiva sådana utgifter som annars måste stå tillbaka. I stort kan man säga att näringslivet i staden blomstrar på ett alldeles utomordentligt sätt. Nackdelarna, om man i sammanhang som detta kan tala om dem äro att staden utvecklats alldeles för fort. Man liksom inte hunnit med i farten, allting släpar efter och för stadens styrande är det i dag den stora frågan hur skall man komma ifatt utvecklingen och få den besvärande eftersläpningen ur världen. Men liksom allting annat har kunnat lösas går väl även denna sak att lösa så småningom och då tror jag att man endast kan säga sig ha goda erfarenheter av tillvaron av dessa båda arbetsområden i staden.

Så kom 1941 års försvarsutrednings betänkande den 12 januari 1942. De förutsättningar detta erbjöd uppfyllde visserligen ej alla önskedrömmar, men våra möjligheter voro sådana att vi funno det värt att tävla med plötsligt uppdykande sjöstäder med jättelika bergformationer, vilka städer utspelades emot oss och som tydligen voro villiga att offra avsevärt i konkurrensen.

Nåja, Flygverkstaden och Flygmaterieförrådet kommo till Arboga. Tio år har gått sedan invigningen. De som haft att fullfölja beslutet, ha inte alla gånger haft det så lätt, men vi tro, att de haft det lättare nu än om de måst fullfölja tidens utveckling utan detta tillskott. Intet synes oss ha blivit svårare än vi fruktade, men mycket har blivit lättare än vi hoppades. Detta bottenar även givetvis i, vad CVA och CFA skänkt vår stad i fråga om personliga insatser och förståelse för den nya miljö, som mött. Visst ha vi ofta känt en svinnande idyll, men Ni ha nog lika ofta klandrat Kråkvinkel. Tillsammans ha vi sökt pietetsfullt bevara, vad gångna tider skapat och tillfredsställa dagens krav.

Hittills berättigar oss utvecklingen att endast känna tacksamhet för att vi fingo vara med om att dra upp riktlinjerna för den utveckling, som skänkte oss CVA och CFA.

Göransson *Ekelund* *Jonas Carlsson*

När man som gammal arbogabo ser tillbaka på den expansion Arboga genomgått under den 10-årsperiod flyget med dess verkstad och förråd varit förlagda hit kan man konstatera att detsamma på ett markant sätt så att säga ryckt upp och omgestaltat gamla Arboga. Områden som Vasastaden, H. S. B., Sjukhusområdet, Brattberget och Ekbacken var för 10 år sedan jungfrulig mark men bebos nu av mera än hälften av stadens befolkning. Före flygets tillkomst var det en liten idyll med sina 5.000 invånare, numera har det som vi alla vet vuxit till över det dubbla, det är dock inte endast flygets förtjänst att denna ökning av befolkningen har inträtt ty även våra andra industrier har glädjande nog expanderat och en del småindustrier har dessutom tillkommit. Med flyget kom till Arboga många aktiva kommunalmän med fläktar och impulser och mötte här en stadsbild som givetvis i mycket icke motsvarade deras förväntningar. I många fall kanske också förflyttningarna till Arboga ägt rum mot egen önskan, ty många hade blivit uppryckta ur sina gamla miljöer och kom från platser där mycket varit bättre ordnat än i denna lilla stad. Detta gjorde att Arboga kom i en period av aktivitet och fick problem som aldrig tidigare. I stadens beslutande instanser har dock alltid sökts att i största möjliga mån tillmötesgå de krav som ställts. Att det icke alltid varit möjligt att genomföra dessa omgående har nog de flesta kunnat konstatera, men att viljan har funnits därom torde inget tvivel råda.

Arboga stad är fortfarande i expansion avseende många viktiga frågor som vi dock kunna hoppas lösa på ett tillfredsställande sätt. Vi har gator, skolor, idrottshus, tomtmark, vattenverk, reningsverk och bostadslägenheter, ja, man kan räkna upp ett otal projekt under utredning. Flygets folk kom tidigt med i det kommunala arbetet och har numera så att säga smält in med Arbogas gamla stadsbor och jag har den förhoppningen och tron att vi gemensamt skola lösa de frågor som komma, till gagn för oss alla.

Jonas Carlsson *Nils Brodin*

15. Om platsen där CVA och CFA byggdes

Ragvaldsbacke, "brukad till wärn i krigstider".

Under äldre tider och fram mot vår tideräknings början sträckte sig den nuvarande Mälaren som en djup havsvik in från Östersjön och täckte stora delar av den nuvarande mälardalens slättland. Den mark, där nu bland andra platser Arboga, Köping och Kungsör ligger, var täckt med vatten och där CVA flygfält nu ligger trängde en vik in mot söder. CVA-berget låg som en halvö och utanför denna låg som en liten klippö Ragvaldsbacke, vilken i dag som en skogklädd bergknalle sätter sin speciella prägel på vårt flygfält.

Under de första århundradena av vår tideräkning hade landhöjningen hunnit så långt att den nuvarande Arbogaån funnit sin fåra, och bebyggelsen som följde strandändringarna hade säkerligen börjat på de torrlagda markerna bl. a. vid åbågen, som givit upphovet till namnet Arboga. Vid denna tidpunkt uppkom säkerligen även bebyggelse på och i närheten av det område där CVA och CFA nu ligger. Säterbo var tidigt bebott; kyrkan restes där under 1100-talet, troligen på eller i närheten av offerplats från hednatiden. Omedelbart sydost om den byggnad som tidigare var Säterbo sockens ålderdomshem funnos ett flertal forngravar på en kulle som bortsprängdes i samband med flygfältsutvidgningen 1952. Utgrävning och undersökning av gravarna utfördes av landsantikvarie Sven Drakenberg, Västerås. Två gravar vid sidan om kullen finnas kvar.

På 13-, 14- och 1500-talet börjar ortsnamn i vår närhet att förekomma i hävderna: Säterbo, Asby, Igelsäter, Hellby, Vallby, Säby, Magnäs, Munkeboda (nuvarande Reutersberg), Räfvegarn (nuvarande Ragvaldsbacke) m. fl.

Arboga stads historieskrivare har berört även våra trakter. Detta är fallet med Lohman i sin år 1737 utgivna "Arboga Känning" och Bergström i sin år 1892 utgivna "Arboga Krönika".

Om Ragvaldsbacke skriver Lohman:

"Närmare staden i then nu så kallade Herrängen, ligger uppå en hög kulle en borg, hwilken kallas almänt Räfwoles, Ræfgåls och Rawols backe och borg. Här är äfwen en af nästa folket och them gamla widhängande historia om en konung, som inom murarna härstädes förwarat sina bästa klenodier, och brukat muren til beskydd emot sina fiender. Skolandes samma dyrbara saker ännu liggia qwara i backen, thär the först blifwit nedgrafna, efter konungen thärstädes blifwit öfwerwunnen, ihälslagen och borgen intagen samt förstörd. Samma saker förwaras nu utaf draken, som stundom plägar elda i backen, så alla thet se. Af samma konung hafwer borgen ännu namnet i behåll.

Then sak är klar, at berörde borg är brukad til wärn i krigs-tider, ty många sådana blefwo upkastade, tå Knap-kungarna eller och Fylkis-kungarna hwar öfwer sit lähn regerade; men at konungen hetat Ræfgål, kan intet bejakas; utan namnet är af senare tiden förbytt, och måste nödwändigt taga sit ursprung af Ragwald eller Rawall, som historierna medgifwa warit konungar och drottars ättar-bragder."

Enligt senare forskare får Lohmans uppfattning tagas med viss reservation; densamma visar emellertid 1700-talets syn på en för oss intressant plats.

Vid slutet av 1600-talet använde Karl XI slätten runt Ragvaldsbacke som läger- och manöverplats; han hade s. k. "lustläger" där. Befästningsvallar vid backen samt skottvallar bl. a. vid Igelsäter funnos kvar ända till omkring 1890.

Om Igelsäter skriver Lohman:

"Egil-Säter är ock ett bynamn härstädes, som utan twifwel hafwer namnet av Konung Egil."

Under äldre tider tillhörde Igelsäter Julita kloster. Inga medeltida kvarlevor finnas emellertid kvar. Äldsta kvarstående byggnader äro troligen från 1700-talet stammande lilla flygelbyggnaden i trädgården och bostadshuset på s. k. "Fjärendelen", vilket sistnämnda nu

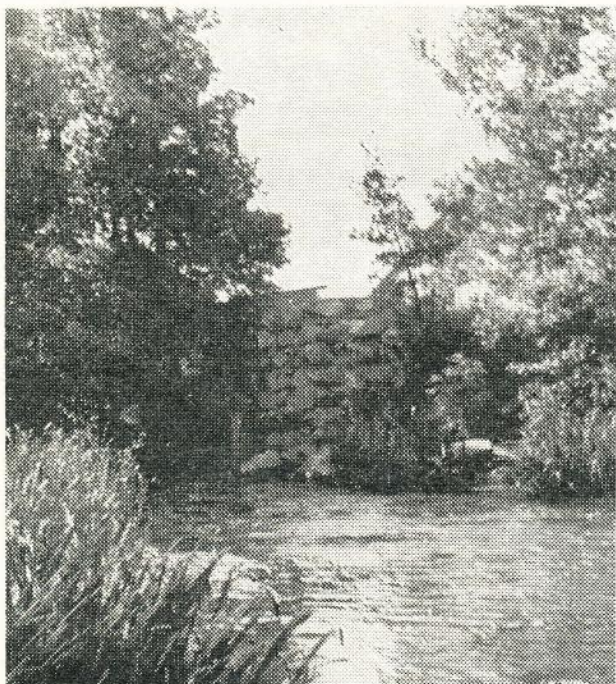
Igelsättersjön

användes av CVA vapensektion. Igelsäter mangårdsbyggnad är byggd 1835 på samma plats som en tidigare byggnad, vilken brann ner.

Sågnerna från Igelsäterstrakten äro många. Om Ragvaldsbacke se ovan. Följande har i tryck bevarats i Bergströms "Arboga Krönika":

En ryttare kom ridande en julnatt. På Igelsäters berg vid Zakrisberg kom då ett troll med en silverkalk i handen ned för berget och bjöd honom dricka. Han låtsade göra detta men kastade kalkens innehåll över axeln så att det träffade hästländen, som blev bränd. Ryttaren satte då sporrarna i hästen och jagade iväg till kyrkan, där han lämnade kalken. I Igelsätersbergen har folk blivit bergtagna av trollen och utkastade, klösta och svarta. Igelsätersjön har haft sitt sjörå; från sjön har ofta hörts underliga läten, än som av en tjur, än som av ett gråtande barn. Vid Igelsäters berg skall finnas vildträdgård. De som komma dit in få se en härlighet, som ej i ord kan beskrivas.

Vid Åsby bedömes dels främre delen av mangårdsbyggnaden och dels flygeln stamma från tidigt 1700-tal. Även Västerängstorpet vid Åsby torde stå sedan denna tid.

Ängsslussen.

Hela flygfältets östra gräns följer den gamla Hjälmare kanal. Denna kanal följer enligt Lohman en bäck, vilken redan under Gustav Vasa blev utvidgad till trafikled. Under Karl IX, Gustav II Adolf och Kristinas regeringsår skedde nya utvidgningar och byggdes slussar. Före slussarnas tillkomst torde båtarna ha förflyttats över fallen på rullar. Antalet slussar var sammanlagt 12. Efter nya ombyggnader under Karl XI ändrades slussantalet till 8, varav 7 st. mellan Kvarnsjön och Arbogaån. Av dessa gamla slussar finnas ruiner kvar utefter flygfältet på följande ställen: Kungsörsbron (Sparrens sluss), Arboga Flygklubbs hangar (Ängsslussen), Hjälmare dockas kraftstation (Regeringsslussen) och vid bron för avtagsvägen mot Säterbo kyrka (Drottningsslussen). Namnen på slussarna ha växlat; de ovan nämnda äro hämtade från en karta daterad 1690. En av de sista större ombyggnads- och moderniseringsarbetena avslutades år 1776. Däröfver vittna de minnesstenar, som finnas dels vid Kungsörsvägsbron och dels vid Drottningsslussen. Den förstnämnda stenen har följande inskrift:

"Gustav III, Sveriges konung, understödde med allmänna medel detta slussverk, börjat 1770, fullbordat 1776."

Minnesstenen vid Kungsörsvägsbron.

Enligt Bergströms "Arboga Krönika" blev ombyggnaden totalt misslyckad.

År 1833 var den nya kanalen i stort sett färdig och den gamla nedlades. Som ett mausoläum reser sig Hjälmare Kanal- & Slussverks AB arkivbyggnad på en höjd invid den gamla Drottningsslussen. På Hellby och Vallby förvaras praktfulla vapenprydda stenhuggeriarbeten och minnestavlor, vilka en gång prytt den gamla kanalens slussar.

Sedan gamla tider utgjorde Säterbo en fristående kommun och församling och var detta fortfarande fallet, då CVA och CFA planerades och byggdes. Detta hade till följd att så gott som hela CVA kom att ligga i Säterbo; endast delar av bergverkstaden kröp under gränsen in i Arboga stad. CFA bergförråd hamnade däremot i Arboga stad. Zakrisberg låg i staden. CVA vaktbyggnad kom att ligga mitt på gränsen; med fog kunde vaktchefen säga, att han åt i Arboga men sov i Säterbo. Hela flygfältet låg i Säterbo.

I avtalet mellan Kungl. flygförvaltningen och Arboga stad förband sig staden att verka för en införlivning med staden av hela eller del av Säterbo socken. Detta gav som resultat att huvuddelen av socknen, innefattande bl. a. samtliga de markområden som förvärvats av Flygvapnet, inkorporerades den 1 januari 1947. I skogen mellan CVA administrationsbyggnad och kolgården finnas kvar gränsrösen.

Såsom i denna lilla artikel antytts bär platsen där CVA och CFA byggdes många minnen från svunna århundraden. Det är att hoppas, att dessa minnen komma att bevaras. Och ett är säkert. Om årtusenden och åter årtusenden kommer insprängningarna i vårt berg att kvarstå och vittna för eftervärlden att här låg CVA och CFA.

Forts. i nästa nr.

En liten flicka drar sin yngre bror i en vagn. Möter en gammal tant.

Tanten: — Vad kan en så'n liten söt pojke heta?

Flickan: — Han heter Moses.

Tanten: — Moses? Hur kan man döpa en så'n söt ponke till Moses?

Flickan: — Jo, han skriker så in i vassen!

(Bubblan)

— Snälla kassören, kan jag bara få hålla i avlöning-
en ett tag, innan ni drar av skatten och pensionen!

(Brevduvan)

TV-Columbi ägg mot hörselskador

Fru Musicas bullrande manér på CVA/CFA har på ett bedrövande sätt påverkat olycksfallsstatistiken. Vän-tande personer med skador på membråna tympani eller trumhinnan, har liksom långa matköer slingrat sig från sjukavdelningen långt ut i bilfaunan.

Tjänstgörande läkaren har per extrabil från radiohemmet fått rekquirera en speciell stor damejeanne anti-otitis média acuta, varmed han, kombinerat med vitamininjektion, försöker motverka farsoten. Den assisterande personalen dignar under arbetsbördan och den personliga kontakten som eljest kännetecknar sjukvårdens gebit har uppgivits. Det lätta samarbetet har fått ge vika för detaljuppfyllt, nitiskt allvar.

Till en början stod verkstadsledningen avvaktande. Vad skulle göras?

Konferenser uppfyllde dagarna och avbrötos endast för tjänstresor eller vid generalsbesök. Man försökte med sammanträde i konferensrummet, i lektionssalen i berget, i personalbyggnaden, i brandstationen, ja t. o. m. i mässen, men frågan förblev utan svar.

Först när ett angränsande spørsmål dök upp i företagsnämnden började verkstadsledningen se botemedlet mot den grasserande sjukdomen.

Ur företagsnämndens protokoll kunde läsas följande:

§ 6

§ 7 Anförde J. att det mitt under den s. k. "musik under arbetet" en fredag inträffade att en omusikalisk arbetare i plåtslagarverkstaden börjat hamra på en plåt och på så vis totalt förstört kamraternas möjlighet till underhållning.

J. undrade nu om det inte vore möjligt att förse alla hammare med en 30 mm tjock sula av skumgummi och om denna åtgärd skulle dra ut på tiden tills vidare låta all omusikalisk personal vistas i en speciell lokal, där annan underhållning kunde beredas dem. Frågan betraktades som speciellt viktig då ju förhållandena nu voro orättvisa och alla inte hade samma möjlighet till underhållning.

§ 8

Detta blev den förlösande punkten och hela frågan rullades upp.

"TV införes" löd receptet och installationen av en apparat för varje grupp om 5 personer påbörjas omedelbart. Fälthangaren, som lämpligt nog råkat bli tom mellan några omflyttningar, inredes till lokal TV-studio. Främst med tanke på besökande teatersällskap: Chinavaritén, Scala-revyn m. fl., m. fl. Genom förhyrning av filmer dels från Svensk Filmindustri, dels från några franska filmimportörer hoppas verkstadsledningen på stort intresse. Man talar även om att i de fall programmet inte hinner avslutas under ordinarie tid, förlänga arbetstiden erforderliga perioder. Någon söndagskörning med ty åtföljande hundra procent förhöjd lön ställes dock f. n. ej i utsikt. Närmare erfarenheter över tillämpningen av det nya avtalet skall först vinnas.

För att tillgodose alla smakriktningar har bestämts att FCTF och FCPF omväxlande varannan vecka skall få bestämma programmet på fm. resp. på em.

Några programförslag har redan inkommit och redovisas här.

Vidare förslag kan inlämnas till Bergtrollets redaktion f. v. b.

FCTF förslag med önskad sändningstid.

- 0700—0755 Kvar i sängen. Lätt och rart före tapto.
0700—1900 När är normalprestation normal? Bilder från amerikansk tävling i snabbaste normalt看.
1300—1500 CVA under 900-talet. S visar några yxor och stridsflygplan i brons, funna vid utgrävningar i Ragvalds Backe.
0800—1200 Av-, till- och frontal. Tal om tal av Böi.
1400—1612 Prestationskurvor visas av Scala-Baletten.
1300—1400 Kort om kort. Trolleri och stjärna. HC.

Säkerhets-tjänsten

Säkerhetstjänsten vid de militära förbanden m. fl. är i dess nuvarande form ganska ny. Först 1948 fick vi bestämmelser med grunder för nu gällande säkerhetsorganisation. Bestämmelserna förnyades 1952, då det bl. a. anbefalldes att säkerhetsmän kunde tillsättas på olika avdelningar. Dessa åtgärder medförde en intensifierad verksamhet för att skydda hemliga handlingar, hemlig tillverkning m. m. mot insyn för obehöriga — som termen heter. Redan tidigare hade givetvis försiktighet iakttagits, men först genom Knislungs och Knaslunds framfart vid de militära institutionerna omkring 1950-talet, kom man att ägna frågan verklig uppmärksamhet. Undervisning av personal igångsattes, noggranna bestämmelser utfärdades, läsanordningar kontrollerades och utbyttes, nyckelkontroll verkställdes m. m., m. m.

Spionerifallen Andersson och Enbom talade sitt tydliga språk och visade nödvändigheten av försiktighet både vid tal och handling. Och säkert är, att dessa spionfall i hög grad bidragit till ökad förståelse för en effektiv säkerhetstjänst. Man fann helt enkelt, att oförsiktighet kunde röja betydelsefulla uppgifter. Man blev också uppmärksamgjord på att till synes trovärdiga personer inom sig kunde gömma en farlig spion.

De skyddsåtgärder, som måste vidtagas i säkerhetstjänstens syfte hämmar ofta arbetet. — Det är ett visst besvär att läsa in en hemlig handling, så snart jag lämnar min arbetsplats, det är ett visst besvär att inte kunna förvara hemliga och öppna handlingar och material tillsammans, då de kanske ändå skola användas samtidigt, det är besvärligt att inte kunna kasta hemliga arbetspapper i papperskorgen, det kan medföra besvär, att inte kunna överlämna nycklarna till skåpet till mina arbetskamrater utan särskilda inventeringsprocedurer etc., etc.

Säkert har de, som utfärdat bestämmelserna varit väl medvetna om allt detta och mer till. Det har gällt att väga för och emot. — Vi måste göra klart för oss, att det extra besväret är en nödvändig följd av en effektiv säkerhetstjänst, och räkna med detta vid våra planeringar. Säkerhetstjänsten måste så växa in i medvetandet, att vi alltid iakttagit den utan att direkt tänka på den.

Skrivaren har en bestämd känsla av att personalen i allt större utsträckning har full förståelse för säkerhetstjänstens krav, och det är glädjande att kunna säga detta samtidigt som stor tacksamhet uttalas till alla dem, som på ett aktivt sätt bidragit till en säkerhetstjänst, som ger våra anläggningar ett effektivt skydd.

G. T.

FCPF förslag

- 0700—0755 Tabledancing. Instruktion av R. Rättberg.
0700—1612 Kort information om politiska maktspel i högre instans. (Ordf.)
0700—1900 Kan normalprestation vara normal? Kortfilm från Ultrarapido Companie.
1000—1200 Spöket MTM. Fritt efter Bröderna Grim av B-Johan.
1612—2400 Anatomi. Valda delar och former visas av China-Baletten.
1500—1612 Aktuella prisfrågor. Ljunglöf talar.

Damokles

På hösten 1945 bildade kapten Hambn CVA hemvärn, som de första åren löd under Arboga hemvärn. År 1947 blev driftvärnet egen organisation och namnet byttes då till CVA-CFA driftvärn.

De som varit med och kämpat sedan 1945 är Erik Andersson, Bertil Blomqvist, Emil Blomqvist, Gunnar Dalman, Einar Edvardsson, Artur Jönsson, Richard Leander, Valter Lundborg, Lars Mattsson, Thore Myrberg, Harry Odenhult, Tage Wallqvist och Birger Westerberg. Mellan 250—300 övningstimmar har varje man nedlagt under dessa 10 år.

Några klipp ur övningsloggaren.

Resultat av 3 kampen den 25/9 1949. Segrande lag Sven Persson, Gunnar Högman, Lennart Winter.

Onsdagen den 12/10 1949. Anfall mot partisannäste. Avslutning med bullar och mjölk vid Nysäter.

Vilka var det som kom bort på skidutflykten tisdagskvällen den 10/1 1950?

Söndagen den 30/4 1950 segrade Gunnar Rystedt i CVA-CFA:s fälttävlan.

Den 6/6 1950 fick vi en fana av Bestyrelsen för Svenska Flaggans dag.

Lördagen den 30/8 1952 simmade Arne Carlsson och Sten Molin över vattendraget fram till kraftstationen och sprängde denna i luften först efter att i timmar legat i vassen och väntat på lämpligt tillfälle.

Lördagen den 11/2 1950 var Arne Carlsson inte snäll när han anföll CVA med halva styrkan. Att Arne Boström inte kom in på området med sin grupp dolda i soptunnor på en lastbil dröjde länge innan han kunde glömma.

Fredagen den 12/9 1952 anföll Balk-Johan och Klipp-Ivar Arméns Intendenturförråd med hands-upp och inläsning i källaren.

Bergslagsmanövern 1953. Den stora felorienteringen i skogarna kring Andersbenninge hpl.

Lördagen och söndagen den 28—29/10 1950 blev det 100% anslutning i de storövningar, som då hölls i trakten av CVA-CFA. Hur tyckte Steén, att maten smakade på mässen kl. 21 på kvällen?

År 1951 bildades en sjukvårdsgrupp inom driftvärnet. Som initiativtagare och chef för denna var Tage Karlsson. Tage ordnade allt, han gav inte tappt för de svåraste motgångar. Att vi i dag har en vältrimmad grupp med god utrustning är helt hans förtjänst.

Sjukvårdsgruppens första övningsprogram:

1 tim. teori	Verkst.-läk. Dr Bergquist
2 „ förbandslära	Personalkonsulent Syster Stina, Hr T. Karlsson
1 „ teori	Verkst.-läk. Dr Bergquist
2 „ förbandslära	Personalkonsulent Syster Stina, Hr T. Karlsson
1 „ teori	Verkst.-läk. Dr Bergquist
2 „ förbandslära	Personalkonsulent Syster Stina, Hr T. Karlsson
1 „ teori	Verkst.-läk. Dr Bergquist
2 „ förbandslära	Personalkonsulent Syster Stina, Hr T. Karlsson
2 „ konstgjord andning	Hr T. Karlsson
2 „ sjukbärens handhavande	Hr T. Karlsson
4 „ praktiska övningar	Hr T. Karlsson

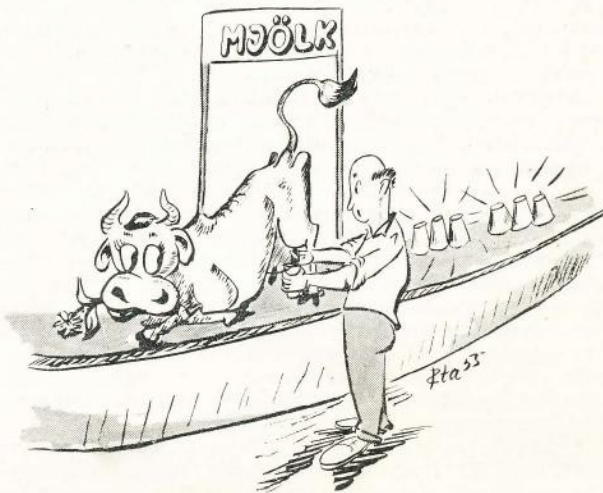
Tage Wallqvist och Ivar Larsson förbereder fiendens varma mottagande.

Från de gångna 10 åren, som jag har varit med i ledningen, har jag bara angenäma minnen. De felorienteringar, jag gjorde vid några tillfällen under stormanövern i Dalarna, hoppas jag är glömda nu. Vid större övningar och tävlingar har vi alltid fått de bästa vitsord av övningsledningen. Detta är inte min förtjänst utan helt och hållet grabbarnas stora offervilja och intresse. Bakom kulisserna har jag de senaste åren haft den bästa hjälp av Ture Nyrén, Tage Wallqvist och Carl Broman. De har aldrig vid något tillfälle nekat att hjälpa till vid anordnande av övningar. Till de mannar, som troget varje år ställer upp i fanvakten, vill jag framföra mitt tack.

Välkommen i driftvärnet!

Driftvärnsledaren

ORIGINALTAPPNING

Rta har kläckt en genialisk idé för Mässen, där det klagats på smolken i mjölken.

Alla vet hur besvärligt det är att hålla reda på de verktyg man har i arbetsbänken här hemma på verkstaden. Hur svårt det då kan vara att hålla reda på dem, när man är ute på anläggningsarbeten för lufor under svåra förhållanden förstår var och en.

En man, som nyligen kom hem efter ett fullgjort, dylikt uppdrag, lämnade inte bara in fullt antal verktyg, utan den utrustning, som han lämnade ifrån sig, var skött på ett föredömligt sätt.

Bra gjort 515 Andersson!

Tänk på de nyanställda!

Nog finns det föreskrifter, Vo etc. som talar om allt inom vårt CVA, men det är inte rimligt att begära, att de nyanställda skall hinna läsa allt detta eller hitta rätt på just den aktuella Vo:n.

Det är mycket den nye behöver hjälp med, både i fråga om skrivna och oskrivna regler.

Du gör den nyanställde, CVA och inte minst Dig själv en tjänst, om Du ger en ny kamrat ett handtag eller ett gott råd.

Ah.

KURS I FÖRETAGSDEMOKRATI

I Försvarets Centrala Företagsnämnds regi anordnades den 13—15 april en kurs i företagsdemokrati. Kursen var förlagd vid LO:s skola, Runö skolan, på Åkers Runö.

Antalet deltagare var ca 60 st. Dessutom voro ordförandena i de olika företagsnämnderna inbjudna. Inklusiv kursledningen deltog totalt omkring 100 st i kursen. Som ordförande fungerade ordföranden i Försvarets Centrala Företagsnämnd konteramiral G. Jedeut-Palmgren. Från CVA deltog förutom ordföranden i CVA företagsnämnd, styresman Dahlin, herrar A. Högfeldt, F. Kropp, Gust. A. Johansson samt Karl Mattsson.

Öppningsdagen för vår kurs ägnades bl. a. åt en presentation av Runö skolan, där vi genom rektor T. Karlbom fick veta att Runö skolan färdigställdes för 3 år sedan och har kostat mellan 7 och 8 miljoner kronor. 210 elever kan samtidigt förläggas i enskilda rum. Föreläsningar och kurser pågå året runt.

Efter denna presentation följde föredrag om förslagsverksamheten av FCPF:s ordförande A. Backström samt information av kursledaren om hur kursen i fortsättningen skulle bedrivas. Kursdeltagarna blevo uppdelade i grupper om ca 15 deltagare i varje grupp. Uppgifter till grupperna utdelades omgående och på kvällen mellan kl. 19.30—22.00 pågick grupparbetet. Frågor som förelädes grupperna, kunde t. ex. lyda: "Hur kan företagsnämndens verksamhet effektiviseras inom ramen för den nuvarande överenskommelsen?" eller "Vilka informationer kunna eventuellt icke ges i företagsnämnden, och varför?" När gruppen var färdig med sina svar utskrevs och dublicerades dessa på natten så att samtliga kursdeltagare fick vardera ett exemplar av alla fyra gruppernas svar nästa morgon.

Andra dagen började med frukost kl. 08.30, varefter vi bjöds på föredrag med diskussion av ombudsman Ture Flybo. Därefter talade överingenjör E. Berggren, Försvarets Fabriksstyrelse.

Eftermiddagen ägnades åt plenarsammanträde för redovisning och kritik av gruppernas arbete.

Litteratur

TVÅ AMERIKANER.

Vid sidan av de mer kända amerikanska bestsellerförfattarna, miss-roman-producenterna och Nobelpristagarna (Hemingway, Faulkner, Lewis m. fl.), står James T. Farrel och Erskine Caldwell. Båda författarna representerar den sociala realismen inom den amerikanska litteraturen.

James T. Farrel gav år 1934 ut triologin "Studs Lonnigan och hans gäng." Det är en utförlig och detaljrik skildring av en Chicagoynglings uppväxt och utveckling under första världskriget, fram till depressionen. Det är en skildring av rotlöshet i ett expanderande samhälle med den irländske immigrantpojken Studs och hans kamrater som centralfigurer. Det är vardagsöden och vardagshändelser, pojkärens lekar och upplevelser detaljrikt och realistiskt berättade. Det är Studs, pojken som drömmer om att bli något, men är utan målsättning. Han är en tuff kille bara. Hans livs höjdpunkt är som kapten för skollaget i fotboll, sedan går vägen utför. Gossen Studs som av en ömsint mor var tänkt att bli präst blir en arbetsovillig dagdrivare i konflikt med sin småborgerliga familj. Och dagarna fördriver han på barer och biljardsalonger i kvarteret. Det är här skildringen är obarmhärtigt avslöjande av den innehållslösa och nedbrytande tillvaron han lever i, som kryddas med skryt och självhävdelse, utskällning över judar och nigger och andra delen slutar med en ruskig våldtäkthistoria han medverkar i. Den tredje delen Judgement Day (Räkenskapsens Dag) är ej översatt till svenska. Denna del är en bitter epilög, Studs tvingas till äktenskap har svårt att anpassa sig, försöker men misslyckas och ännu ung, men utlevad, dör han i lunginflammation.

Farrel är född i Chicago och han känner sina ungdomar. Något senare gav han ut de fyra romanerna om Danny O'Neill, en parallell till berättelsen om Studs Lonnigan. Båda ingå som bipersoner i parallellromanen. Danny O'Neill böckerna är ej översatt till svenska, men för de som kan läsa dem på original rekommenderas de billiga Pocket eller Signet Books som finnas i bokhandeln.

Erskine Caldwell rör sig i en annan miljö. Caldwell är född och uppväxt i det fattiga södern där han flyttat från stad till stad och arbetat på fabrik, varit bomullsplockare, droskkusk och kypare. Han studerade senare vid universitet och blev journalist och fick sin första novell publicerad efter sju års författarskap.

Bakgrunden till Cawdwells romaner och noveller är de ekonomiska missförhållandena i sydstaterna. För många människor, i det annars så rika Amerika, har det rådande systemet där lett till bottenlöst mänskligt förfall. Det är om dessa människor Caldwell skriver med inlevelse och sakkunskap. I "Tobaksvägen" skildrar han hänsynslöst tobaksodlaren Jeeter Lester och hans familj och denna berättelse är mest känd i sin dramatiserade form och är även uppförd i Sverige.

"I snälla vita herrar" berättar han en ruskig lynchhistoria. En ung negerpojke förleddes av en vidlyftig vit flicka. Då de ertappas beskyller hon negerpojken för våldtäkt — han infångas och lynchas. Men då flickan som tvingas åse bestraffning i ånger och skräck för vad hennes beskyllning lett till, friar pojken, vänds folkets ilska mot henne och hon stenas till döds. Hela

Kvällen anslogs åter för grupparbete med nya frågor. Tredje dagens förmiddag talade industripsykolog Lenart Bergström om psykologiska synpunkter på samarbetet på arbetsplatsen.

Efter lunch lämnade först representanter för myndigheterna (KATF, KMF, KFF, FFV) en orientering, varefter redogörelse och kritik över föregående kvälls grupparbete framfördes.

Kursen avslutades kl. 17.00 av kursledaren varefter kursdeltagarnas tack framfördes av överste Sven Thofelt.

berättelsen lär ha en föregiven verklig tilldragelse till bakgrund och det är en skakande berättelse om hur de annars loja och apatiska farmarna uppeggas till denna våldshandling. Caldwell's mest kända roman är "Guds lilla land". Caldwell är en ypperlig novellist. Några av hans bättre är översatta och utgivna i novellsamlingen "Den varma floden". Caldwell är en produktiv författare. Ett tiotal romaner har han givit ut — de flesta med motiv från sydstaterna. Tyvärr är många av de bättre översatta, om detta beror på inskränkt förlagsrätt eller ej är obekant. Som författare står Caldwell liksom Farrel mycket högre än de flesta amerikanska författarna vars böcker översatts och med intensiv annonskampanj lyckats bli bestseller.

TWE

*

Inför den kommande hösten och vintern kan det här vara på sin plats att påminna om Stadsbiblioteket i Arboga. Alla kan finna en bok som passar vid ett besök där. Är någon osäker — känner sig främmande inför mängden av böcker — så fråga bibliotekspersonalen. Den kan alltid ge tips på en lämplig bok. Låt biblioteket bli en plats som ofta är besökt. Biblioteket tillföres årligen c:a 700 band och det mesta av den läsvärda nytugivningen finns tillgänglig där. Böcker som ej finns vid biblioteket kan kostnadsfritt lånas från Centralbibliotek eller Universitets eller Kungliga Biblioteket. Biblioteket förmedlar kostnadsfritt för lån all slag av facklitteratur samt facktidsskrifter av värde. Begär upplysningar av bibliotekspersonalen, den står gärna till tjänst.

Ur höstens billighetsböcker kan här vara värt att notera att Bonniers Folkbibliotek ger ut som kvartalsvolym, Norman Mailers; "De nakna och de döda" som är en av den bättre krigsromanerna från det senaste världskriget. Det är en bok helt fri från chauvinistiska tenedenser, en skildring om de som tvingas vara soldater.

Folket i Bilds världsbibliotek omfattar i år fem tidigare ej översatta romaner från Sydamerika och i höstserien ingår Vilhelm Mobergs "Soldat med brutet gevär".

Rörd.

Det har varit möte i kapellet där den besökande predikanten lagt ut texten. Mötet är slut och folket har gått men gamla mor Brita sitter kvar och snyftar och gråter. Predikanten, en gammal man med långt skägg och darrande röst, går ner till gumman, klappar henne på axeln och säger:

— Blev mor så rörd av min predikan?

— Nej, svarar gumman, men min gamla bock har dött, och han hade samma skägg och samma läte som pastorn.

—//—

Fiskafänge med utdelning.

Bräcken fiskade med häv från båt nedanför gamla bron. En liten gös fastnade i häven. Bräcken försökte peta loss den, men böjde sig för långt ut över båtkanterna och båten välte. Bräcken kom i vattnet och båten drev med strömmen.

Den som fiskade upp Bräcken fick gösen och den som tog vara på båten fick en halvliter, förmåler berättaren.

—//—

Målarvitt.

Verkmästare Jonsson, avd. 180, har en uppgörelse med Målar-Gösta.

Målar-Gösta: Den vita färgen är inte bra.

Jonsson: Vad är det för fel på den, då?

Målar-Gösta: Den är inte riktigt vit. Jag vill, att den ska va så där vit, som Sjöberg var i ansiktet, när han fick se den sista tidsstudien.

CVA

På nämndsammanträde den 21 juni framlade de särskilda kommitterade, E. Larsson och O. Ahlin, sitt detaljförslag till tävlingen om sparsamhet med förbrukningsmaterial, kostnads slag 22. Förslaget, som antogs av nämnden, innebär, att tävlingen skall börja omedelbart efter semestern i år och omfatta verkstadsavdelningarna 100—470. Den skall gälla 6-månadersperioder. Kostnaden slås ut per anställd arbetare och jämförelse sker med samma siffra för närmast föregående 6-månadersperiod. Den avdelning vinner, som uppnår den relativt största minskningen. Ett förstapris av 100 kr. och ett andrapris av 50 kr. utdelas varje gång. För pengarna skall inköpas facklitteratur, avpassad efter berörda avdelningars tillverkningar.

Nämnden uttalade sig vidare för gratifikation till arbetande förmanen K. G. Raattamaa-Eriksson, avd. 125, för 10 st. arbetsförenklade förslag och till arbetande förmanen K. A. Ågren, avd. 272, för förslag till nitning vid reparation av viss enhet i flygradiostation Fr VIII/10.

Överingenjören föredrog riktlinjer för förslagsverksamheten. Fasta former har hittills saknats. Nu skall förslagen insamlas och behandlas av en granskningsnämnd, bestående av två ledamöter, varav en utses av styresmannen och en av arbetarnas företagsråd. Granskningsnämnden föredrar ärendena i företagsnämnden. Dessa riktlinjer godtogs enhälligt av företagsnämnden.

Information lämnades om arbetsbeläggning, maskinanskaffning, ombyggnadsplaner och ekonomi. Därjämte upptogs en del förut icke anmälda ärenden, vilka bordlades för utredning.

Erkännande

Erkännande till nitarna G. Jansson och E. Andersson för förslag till mothåll för nitning av kragbult i koppel till stabilisator fpl 29.

Skr.

Suck från kamrern

Kungl. Maj:ts kungörelse av den 14 mars 1952 angående tillägg för obekvämt arbetstid har i sin 4 § följande lydelse:

"Därest den å tjänstgöringslista eller därmed jämförlig handling upptagna arbetstiden, utökad med det ytterligare antal timmar varunder tjänstemannen fullgjort tjänstgöring, som ej skall anses utgöra övertidsarbete, understiger 193 timmar för 30 dagar eller däremot svarande timantal för annan arbetstidsperiod, må lönetillägg för tjänstgöring mellan klockan 22 och 6 utgå endast i den mån antalet till sådan tid förklarad arbetstimmar överstiger tre gånger det antal timmar, varmed arbetstiden understiger 193 timmar för 30 dagar eller däremot svarande timantal för annan arbetstidsperiod."

Numera är denna bestämmelse upphävd, vilket utlöste en lättnadens suck från

Gamle kamrern

AVDELNING FÖR TEKNISK KUNNANDE

Vid provtryckning av luftflaskor fordrades ett tryck av c:a 200 atö varför jobbaren A. meddelade planeringsmannen biträdande ingenjören NN att luftflaskorna från kompressorn ej höll mer än 150 atö. Efter en stunds funderande sade planeringsmannen NN.

"Kan du inte seriekoppla två flaskor."

Mäster Dionysius från Frisland.

Av G. Bergquist.

Arboga har som bekant gamla anor, så ock dess vapenindustri. Den första statliga verksamheten på detta område bedrevs som harneskmakeri, hillebardsmide och klingsmide. Våra flygplansmontörer, motor-montörer och nitare vid nutidens vapensmedja av statlig karaktär CVA hade alltså redan vid slutet av medeltiden föregångare inom yrkesgrenen här i vår gamla stad. Att någon speciell läkare har varit anställd för de vid här antytt faktori anställda, har ej spårats i handlingar från nämnda tid. Man får nog säga, att i detta hänseende nutidens yrkesutövare ha det bättre ställt. Emellertid fanns redan under 1500-talet en form av läkarverksamhet, som utövades av de då i alla städer förekommande bårdsklärarna. Även i Arboga förekommo sådana, de nuvarande läkarnas medeltida föregångare, ehuru vi numera nästan blott till namnet känna ett fåtal av dem. Bland dessa kunna nämnas Anders bårdsklärare, Olaff, Lasse och "Öryen bårdsklärare".

Inför CVA:s 10-årsjubileum kanske en återblick kan intressera, även om jag låter den gå så långt tillbaka som till slutet av 1500-talet. Jag skall i korthet söka ge en bild av en läkare i Arboga, som officiellt knöts till staden år 1598. Man vet intet om denne mans tidigare öden, men den kunskap man äger om dåtidens utövare av läkaryrket och om förordningar rörande läkare, gör det sannolikt, att vederbörande, liksom dåtida läkare i allmänhet, kom från utlandet och att han efter att ha blivit mästare vid bårdsklärarskräets ämbete i Stockholm och erhållit privilegier, slagit sig ned i Arboga för att där utöva sin konst. Kungl. brev rörande bårdsklärarens skyldigheter och rättigheter hade utfärdats på 1570-talet, och detta har sannolikt kommit Arboga stads råd att fundera på det lämpliga i att på ett fastare sätt knyta en "läkiare" till staden. Det var en myckenhet uppdrag en dylik officiell "stadens läkiare" hade att utföra, såsom att granska sår vid slagsmål och att bedöma dödsfall o. d. Uppdragen avsågo att ge ledning vid fastställande av de böter som olika sår kunde föranleda eller de avgifter, som staden kunde kräva i ett eller annat hänseende. Allt nog finna vi i ett protokoll av den 20 november 1598 följande: "Phå samma dag blef fråga att Borgmästare och Råd samptt gemene man, om the wille hafwa M. Dionysius här i staden för sin läkare, och till att hålla här i staden et Apotek. Och blef thett honom Consiliert, att han skall blifwa här i Staden, och bruka sitt Embete frijt, och ingen skall intagas för honom, och skall han sittia frij för gästning och allo ander inlagor i staden". Som tidigare nämnts, ger oss detta protokoll anledning antaga, att Mäster Dionysius varit bosatt i Arboga någon tid, ty det är ju av protokollet klart, att rådet kände honom: han kallas "M. Dionysius här i staden". Vidare kan man som sagt med ganska stor säkerhet förmoda, att denne Arboga förste officielle stadsläkare icke var av svensk börd. Namnet Dionysius är ju utländskt och andra förhållanden som komma att beröras i fortsättningen synes bevisa, att här framförd uppfattning är riktig. Huruvida han var skrivkunnig och alltså hade en viss bildning, är svårt att avgöra. Det som tecken på godkännande av "utnämningen" till stadens läkare gjorda märket av hans hand, är väl format och utgöres av ett stort F, sammanskrivet med ett D, vilket skulle tala för att han kunde skriva. Övriga märken i protokollsboken från denna tid ha snarare karaktären av bomärken med kors eller därmed jämförliga figurer, under det att mäster Dionysius' märke mera ser ut som en namnteckning i tidens stil.

Några år efter sin officiella anställning hos staden utbjuder Dionysius till försäljning hälften i en gård och senare samma år, "trenne tompter Bakom Tomass å Kungsgårdh". Detta synes antyda, att han redan förvärvat sig en god ekonomisk ställning. Hans namn återkommer då och då i protokollen. Sålunda ankla-

gar han den 30 september 1605 en kvinna, som hade trätt honom för när i hans ämbete och "togh hans näring ifrån honom". Man får väl antaga, att det var fråga om en s. k. klok gumma, en kvacksalverska. Rådet beslöt, att kvinnan skulle visas från staden, dock att det tilläts henne "at giör the färdige, som hon hade under händerna" men att hon sedan ej fick behandla någon mera. Vidare beslöts, att hon som straff skulle böta 40 daler. Det är en märklig uppfattning, som här ger sig tillkänna. Det är icke så, att slottsfogden, kronans fogde, borgmästare och råd, vilka deltog i beslutet, ansågo, att kvinnan icke kunde "läkia" de sjuka; det är endast fråga om att hon brutit mot de av staden åt mäster Dionysius utlovade rättigheter.

Den 12 januari 1608 begär mäster Dionysius enligt ett protokoll respass till Frisland, vilket tyder på att han hade kommit därifrån och att han där också fått sin utbildning. För övrigt tycks framgå av ovan nämnda protokoll, att hans lön i Arboga var 6 daler per år, i varje fall skulle han avstå från den summan det är han beräknade vara borta från Arboga. Om vi ställa mäster Dionysius "namnteckning" D F i förhållande till vad som här relaterats, torde det väl knappast behöva råda någon tvekan om att denna anteckning avsåg att vara en förkortning för "Dionysius från Frisland". År 1609 återkom mäster Dionysius, men det finnes ingenting nämnt om vem som hade tjänstgjort under hans bortovaro. Sannolikt var det en Jeronimus bårdsklärare, vilken samtidigt verkade i Arboga, såsom framgår av flera protokollsanteckningar. Denne bar det mindre smickrande öknamnet "pigmördaren", därför att han hade anklagats för att ha mördat sin tjänstekvinna. Han hade emellertid blivit frikänd av själve konung Karl IX. Öknamnet hade han dock icke blivit kvitt.

Mäster Dionysius möter oss ofta i rådhusprotokollet. Som tidigare nämnts höll han på sin rätt. Han hade en del otalt med en Mats Michelsson vid sin återkomst från Frisland. Först krävde han honom på en skuld, som belöpte sig till 9 daler, en rätt stor summa, om man betänker, att vid den tiden på varje daler gick 6 mark penningar. Detta hände den 13 december 1609. Redan följande dag drog han en ny affär inför rätta. Det gäller nu en tomt, som Dionysius' hustru hade försålt till samme Mats Michelsson, men som Dionysius' och hans hustru önskade behålla. Rådhusrätten dömer köpet att återgå i enlighet med Dionysius' önskan. Följande år kom han ånyo i delo med Mats Michelsson. Det rörde sig den gången om en del penningtransaktioner, vilka sannolikt avsågo samma tomtaffärer, ty domen innebar, att Dionysius fick betala en mindre summa "som det i vintres gällde". Mats Michelsson torde ha varit identisk med borgmästaren. Mäster Dionysius blev själv åtalad för det han hade okvädat rådstugukämmnären (ledamot av domstol för mindre civilmål) år 1612, och något år senare åtalade mäster Dionysius en person för att denne fällt okvädingsord mot honom.

Mäster Dionysius bodde och verkade i Arboga i varje fall till 1627, då i ett protokoll omnämnes hur han, sysselsatt just då med förbindandet av en stackars gumma, som hade skadats, blev överfallen med spjut och huru han med nöd räddade sig med livet i behåll. Hur länge han sedan levde kvar här i staden, har icke kunnat utrönas.

Det är, såsom framgår av ovanstående, ett rätt skissartat porträtt, som här kunnat åstadkommas av människan Dionysius och om hans läkargärning har endast fåga kunnat utrönas. Emellertid torde de fragmentariska data och händelser, som här ha antytts, ge en ram, inom vilken var och en kan göra sig en bild av läkaren Dionysius' liv och verksamhet i 1600-talets Arboga.

Livlig studieverksamhet vid CVA - CFA

Det är roligt att sitta och lyssna på folkbildartriumviratet Lennart Andersson, Erik Isaksson och Ebbe Larsson. Roligt främst därför att dessa gossar, som varit med i bildningsarbetet i Arboga ett tiotal år, fortfarande är fyllda av entusiasm inför sina aldrig sinande uppgifter. Roligt också därför att samarbetet emellan de olika bildningsorganisationerna vårdas så ömt.

Erik Isaksson berättar, assisterad av Lennart Andersson, om hur redan 1947 den första studiecirkeln arrangerad av FCPF:s studieråd, startade i ämnet "Näringsgeografi", ledare var Tore Ekman. Samtidigt började på Balk-Johans initiativ, och med honom som ledare, den rad av cirklar i föreningskunskap som sedan arbetade i 8 år.

Studierådet sände i augusti 1948 ut 500 ex av en förteckning över en mängd olika ämnen, varit rådet erbjöd sig arr. cirklar. 250 anmälningar kom in, och i samarbete med ABF ordnades många studiecirklar.

CVA—CFA anställda dominerade kraftigt i cirklarna och utgjorde i ett par år mer än 4/5 av ABF:s cirkeldeltagare. De första åren arrangerade FCPF:s studieråd en del cirklar och kurser i egen regi, men sedan halva rådet kommit med i ABF:s styrelse har vi lagt över arrangemangen på ABF. Bland initiativ som på senare tid tagits av FCPF, kan nämnas ABF:s fackliga aftonskola med Ekman som ledare, men dessutom har anlitats en rad lärare i olika ämnen. Likaså arbetsstudier och föreningsbokföring.

Till de stora succéerna räknar vi kursen i flygmotorlära, som fick så många deltagare, att den måste dubblas. Det var 1946 och Olofsson och Wall tjänstgjorde som lärare.

Ebbe Larsson berättar, att TVB började 1947 med 39 medlemmar, nu har man 170. Eiborn var initiativtagare och de första kurserna studerades företagsdemokrati samt föreningskunskap med tillsammans ett 90-tal deltagare. Liksom FCPF:s studieråd tog också TBV upp kurser, som rörde företagets intressen. På Signe Holmbergs initiativ startades en cirkel i materiallära, som samlade 85 deltagare. Reamotorn ägnades uppmärksamhet genom en kurs år 1951 med Arne Boström som ledare. 1952 kördes i samarbete med ABF en kurs i ämnet "Vad är radar". Förra årets kurs i televisionsteknik samlade många deltagare och blev en god framgång för TBV. Det bör kanske nämnas, att TBV:s arbogaavdelning ligger bland de tre främsta här i landet ifråga om arbetsresultat.

Isaksson kommer med ytterligare synpunkter på bildningsarbetet. Han skulle gärna se att man visade större intresse för fackliga och ekonomiska frågor med tanke på kommande tider. Dock samlar man gärna deltagare till kurser i exempelvis litteratur eller språk. — Det är viktigt, att man kommer ut och känner att man är medlem i ett samhälle, och kommer i kontakt med andra människor. Apropos det, så blev kursen "Lär känna din stad" ett starkt dragplåster. Besök gjordes på olika platser i staden. Rapps arbetade på övertid för att ge deltagarna tillfälle att se fabriken i verksamhet. Välvilja visades också på Arboga Bryggeri, där man bjöd på öl. (Gjordes också besök på Systembolaget? Sättarens anm.). Detta för att nämna ett par exempel.

Framtiden innebär för FCPF:s studieråd närmast fortsättningskurser i den fackliga aftonskolan. En kurs i avtalstolkning står på programmet och så tänker man hålla fast vid ämnet "Föreningskunskap".

TBV har stabiliserats och fått en plattform för utvidgat arbete. Det fackliga frågorna skall ägnas särskild uppmärksamhet. Det övriga studiearbetet går numera av sig självt.

— Vi kan dock inte uträtta något ensamma, vi måste få hjälp och är tacksamma för alla tips, säger de tre och bekräftar med kraftigt handslag ett löfte om fortsatt gott samarbete. Wim.

En engelsk utpost

Från vänster till höger: Mauritz Jonsson, Bernt Wessén, Eric Andersson, Lennart Eriksson, Olle Skantz, Birger Olsson.

har hållit hemliga sammanträden på mässen två gånger i veckan under vintern. På foto avslöjar vi några av de skumma figurerna. De "togs" på bar gärning studerande en mystisk bok som visar sej innehålla en intressant och trevlig handledning i Engelska språket. Deltagarna har senare konfronterats med en tvättakta engelsman och förståelsen var mycket ömsidig. Organisatör är ABF som gärna står till tjänst till hösten med att ordna fler utposter av alla de slag.

Livet har så många hemligheter värda att avslöja, bortom varje horisont finns skatter förborgade, och boken och studiecirkeln ger formeln för sökandet.

And beyond the horizon somewhere down south in the Atlantic Ocean there is a very small island with a very great people worth knowing and understanding, Learn English! You are welcome.

Eric E. Andersson.

Sista skriket?

Ja, så frågade sig kanske många den eftermiddag, då Gullan trampade hem från CVA med sitt ljuslockiga hår i en absolut fantastisk frisyra. Men så fick man höra att det gällde ett vad.

Flickorna på upphandlingen hade omsorgsfullt stramat till och knutit ihop Gullans hår med snörstumpar i cirka tjugo prydliga testar och sedan lovat henne trettio kronor, om hon cyklade hem i den frisyren.

Men se, där rök deras tior! Gullan tänkte efter: "En hel vecka kvar till löningen! (vi vet ju alla hur det brukar vara ställt med kassan då). Och för övrigt, "allt pryder en skönhet". Så Gullan tog mod till sig och blev trettio kronor rikare i en handvärdning.

En suck från en annan flicka på hemvägen: "Jag hade nog gjort det för tjugo!"

FAMILJEPUSSEL

En gammal klassisk symfoni stämmer upp: väckarklockan introducerar, sen kommer fåglarna, andra ljud stämmer in, en säng knarrar, vattenkranar sjunger, dörrar öppnas och stängs, fotsteg på grus, spridda ord och röster, en pojke visslar, ett barn skriker, en hund skäller — — —. Hemmets ljud och naturens sväller ut till en bred pastoral skildring av livets hela kollektiv med sin självklara växelverkan mellan allt levande.

Man vaknar, registrerar allt omedvetet, utan att reflektera och blir själv en del därav. Det är lugnande ljud som säger en att allt är som vanligt som det skall vara och liksom förberett för den nya dagen. Man stiger upp och går till sitt arbete.

Signalen går på CVA. Verkstadskollektivet sätter igång, samspelet börjar fungera. Det pastorala klipps av, här råder andra toner och en annan rytm än naturens. En nötande monoton blandning av småljud, hjul som snurrar, apparater som surrar, truckar och vagnar som kommer och går. Plötsligt kommer ett kraftigt ljud, en apparat för provning av tunga saker sätter igång ett bedövande pinande brus, det spränger i öronen, man måste skrika för att göra sej hörd. När apparaten stannar blir det som dödyst. Någon höll på att tala skrikande, sista ordet skreks i tystnaden, det hördes över hela avdelningen — — — "djävla liv". — Rätt som det är sätter en stenborr igång nästan. Då kan man ej göra sig hörd, man vill helst springa sin väg. Det blir fullständig chockverkan.

Ja, nog är det musik, rå musik, chockmusik, temat är tekniken. Familjeliv, avspänningen, trädgårdstjapan, kanske bilen, teatern, görvadduviltiden, det är livsmusik, naturmusik, temat är människan.

I verkstan är man reducerad till en funktion, väl omräknad i tid, arbete och pengar. Där råder teknikens ordning, minutiös, pedantisk, intolerant.

Hemma tar man allting på ett ungefär, det är inte så noga med måtten, tiderna och reglerna. Resultatet blir en harmonisk rytm med lugn böljegang, allting går omärkligt i vartannat, det märks inga skarvar, fullständig precision.

I verkstan är allting exakt i tid mått och lagbestämmer. Rytmen blir ryckig, knyckig, pinande och provokatoriskt onaturlig. Plåt-Niklas är som skapt för den rytmen. Det är jazzen, teknikens musik med trummor, batteri och hela konkarongen. Den provocerar till motvärn och opposition. Man måste faktiskt smugla in sej själv och sin egen rytm i dom tekniska och mekaniska tongångarna. Mellan stål som skär, borrar som skriker, nithamrar som slår etc tränger mänskliga brottstycken fram och skapar mjukare övergångar, mildrar chockerna och modifierar rytmen.

Pastoralen och jazzen, människan och tekniken spelar mot varann. Resultatet blir en kompromiss. Verkstan får en själ, ett mänskligt innehåll. Varje individ tar med sej ett stycke av hemmet, familjen, den egna världen med dess bekymmer, sorger och glädjeämnen. Små pusselbitar av mänskligt liv fogas samman till ett helt. Verkstadskollektivet blir en verkstadsfamilj med något av familjens funktioner av förståelse, hjälpsamhet, sammanhållning, kamratskap och så lite trätor med för den delen.

"Familj" fnyser någon eller några, "säg två familjer i ständig släktfejd eller två parter med motsatta intressen, den ena parten lever på att ta brödet ur mun på den andra så långt det är möjligt". Så tillspetsade tongångar kan man höra i den aktuella striden om lönen. Men ser man tillbaks visar sej "släktfejden" vara en arbetsform som har möjliggjort uppgörelse och samverkan efter hand förståelse, kanske sympati. Denna arbetsform är en marginal med en viss rörelsefrihet. Att hålla sej i mitten betyder minsta möjliga friktion och fordrar manövreringskonst. Kommer man till utkanterna börjar det gnissla, det är en varning, överskrides marginalen blir det stopp. Verkstadskollektivet kommer i gungning, verkstadsfamiljen suspenderas, samverkan får driftstopp, det blir fullständig scenförändring. Men produkten måste fram, det är ett livs-

villkor. Eller hur, har vi inte tekniken, maskinerna och verkstäderna som den närmaste vägen, det effektivaste sättet att trygga vår existens?

Varom inte får vi ompröva saken, kanske slopa verkstäderna, riva ner dom, plöja och så i stället — ja visst, vi kan inte plöja utan maskiner och verkstäder. Nå då så — — —.

Men någon sprängde ramen för arbetsformen, marginalen med dom minsta möjliga friktionernas väg. Någon gjorde det kanske av privat skäl för att hävda sej själv, för att skaffa sej meriter eller för att trycka ner antagonisterna i skorna, platta till dom ordentligt. Det betyder att någon inte varit mogen för ett så fint verktyg. Sânt händer. En nithammare t. ex. är ett fruktansvärt tillhygge, men som verktyg kan det få en utomordentligt sammanhållande effekt.

Vi återvänder till verkstadsfamiljen. Den har sina glädjestunder då humorn flödar och historierna. Man ljuger friskt. Fantasins blomster sätter färg på dagen. Sanningen är hård och kantig, men lindar man in den i lögnernas humor kan man bära den.

Här finns också allvar. Hjälpande händer som sträcks mot kamrater i nöd. Ni har sett dom slitna orden: Ett hjärtligt tack till kamrater och arbetsbefäl etc. Ord är så fattiga ibland. Minns ni när verkstadsfamiljen mobiliserades för en insamling till en dödssjuk broder. Det gällde en dyrbar operation, som en sista chans till liv. Han fick pengarna, självklart, och blev opererad. Han dog ändå, men hann känna värmen från verkstadsfamiljen.

Här finns barn också, oppnosiga, slagfärdiga pojkspölingar — men roliga. Och flickblomster som går och lyser lika vackert för alla utan åtskillnad. Ska' vi slå vakt om verkstadsfamiljen för barnas skull. Ska' vi hjälpa dom se hemmets samhörighet i ett större sammanhang. Tanken öppnar vyer.

Man hör då och då gamla karar lägga ut texten i sexualfrågan för pojkarna, verkstan är ju en skola för livet. Det blir slippiga, förgrovade, snedvridna vrångbilder, fantasins pornografi. Sânt talar man inte om hemma för sina egna barn, men andras barn är tillåtna objekt. Så gör man alla barn till andras barn, ingen känner ansvar. Det ligger tradition i detta, slentrianens tradition. Annu har ingen uppväxande generation fått chansen till en naturlig utveckling av sexuallivet, åtminstone inte inom civilisationen. Den har alltid eggats, påskyndats och snedvridits av cyniskt, råbarkat tal. Skriv följande på alla väggar ni ser: Alla barn är våra barn.

Ja, det här är några välmenande funderingar och spekulationer över verkstadslivet. Inte alls uttömmande eller slutgiltiga, bara några ord i förbigående. Inte alls frön till något stort och fint, bara en anonym röst ur mängden, på sin höjd en bubbla som stiger till ytan och bildar ringar som breder ut sej och försvinner. — Medan verkstadskollektivet går sin gnisslande gång genom åren och de mänskliga brottstyckena alltmer överröstas av chockmusik är verkstadsfamiljen en förflugen tanke på botten av teknikens stora papperskorg.

"Jerk"

Nytt namnförslag till CVA-mässen.

Det tidigare föreslagna namnet för CVA-mässen "Gyllene Balken" tycks inte ha slagit igenom. Ytterligare ett förslag har nu inlämnats till red., som härmed vidarebefordras.

Föreslås alltså: "Gyllene Muttern".

—//—

Har du sett att asfalten har blivit skrynklig?

Ja, vad beror det på.

Jo, det är Hasselbom, som har gjort russtart.

—//—

— Konstigt, hörnu, jag tyckte nyss jag såg ett fint rapsfält på andra sidan vägen.

— Rapsfält, nå gosse, det var Birger Westerberg som svepte förbi i sin Porche.

Den gången Norsel hämtade Sydpolsmännen

Det är jubileumsdags och är därmed dags att plocka fram gamla minnen och damma av. Tänker man tillbaka på år som gått, så är det ju minnen, som varit något utöver det vardagliga, som först faller fram. Ett sådant är t. ex. den gången CVA hade nöjet att få iordningställa radioutrustning för den expedition, som 1950 gick ner till Sydpolen för att hämta de övervintrande vetenskapsmännen där.

Det hela började med en order från flygförvaltningen att snarast iordningställa två pejlu-trustningar, vilka skulle användas vid de flygföretag, som skulle göras vid Sydpolen i samband med hämtningen. Den ena utrustningen skulle vara inbyggd i en demonterbar hydda, som skulle ställas på isen vid "flygfältet", och den andra skulle vara placerad på fartyget Norsel, en valfångare som vid det här laget är känd över hela världen. Tiden var knapp och det var många detaljer som måste ordnas. Eftersom det var svårt att skaffa fram en del monteringsdetaljer vid CVA, fick hyddan med sin radioutrustning sändas över till CVV, där montering gjordes med hjälp av CVV. CVV svarade också för framtagning av annan materiel, som ingick i expeditionen.

Så var det pejlu-trustningen, som skulle monteras på båten. Ja, nu var det inte annat än gå ombord på tåget och åka ner till Göteborg, dit båten nyss anlänt från Nordkap. Resan ner gick naturligtvis bra inklusive de obligatoriska två timmarnas studier av nattlivet i Hallsbergs C väntsal. I Göteborg tillstötte en representant från KFF och tillsammans med honom och med hjälp av en droskchaufför uppsökte Norsel, som låg strax intill Göta älvbron. Det var ett litet fartyg, men nagande gott påstods det, vilket ju är en sak, som inte en inlandskrabba kan avgöra. Den svenska flygargruppen var där. En vakt med ett fint märke i mössan stod vid landgången och ville ogärna släppa fram oss. Längst fram i fören stod harpukanonen. Det sades, att skyttarna var en omhuldad kategori ombord och man förstär vilken betydelse, det måste ha, att dessa voro skickliga. Midskepps hade man ställt upp en Beech-crafter, ett rödbrunt flygplan med avtagna vingar, och kring den höll man på att bygga en låda, som skulle skydda den mot ekvatorns sol och antarktisk snö. Akterut stod ett mindre flygplan av typen Safir. Platsen, som var kvar för denna, var inte stor och planet fick nätt och jämt plats med pontonerna innanför relingen. Flygplanets bakkropp stack en bra bit utanför fartyget och jag skulle tro, att den blev våt om stjärten många gånger, innan båten var framme. Nu gjorde väl detta ingenting, för hela planet var insmört i ett tjockt lager fett, en sak som en representant för ett av de större oljebolagen kontrollerade och fotograferade. Fartygets flygpejlu-trustning skulle monteras uppe i mastkorgen till att börja med, men där var det både högt, trångt och obehagligt. Mastkorgen var avsedd som ett trångt fodral för utkiken, när denna skulle speja efter valar. Trångt därför att han skulle kunna hålla sig kvar även i stark sjögång. Efter diskussion beslutades att pejlingen skulle i stället utföras på övre däck. Pejlantenn skulle anbringas på masttoppen och antennvidaxeln skulle löpa ner utmed masten. Apparatenheterna placerades i radiohytten, trots att där var trångt förut. Pejluhyddan hade nu anlänt från CVV. Först tänkte man lasta den hopsatt, men lastrumsluckan var för liten, varför den fick demonteras före ilastningen.

Kaptenen på båten var en lugn och trygg person, som trots sin ungdom verkade vara en säker sjöman. Han berättade, att han inte hade haft svårigheter, att få personal till denna resa, även om den fick anses vara äventyrlig med troliga ishinder och sådant. Norsel hade tidigare visat sig vara sjösäker och ha god förmåga ta sig fram bland isblocken. En kvinna ingick i besättningen och hon var tydligen inte rädd för det kommande nog så sydliga klimatet. Besättningen i övrigt verkade också vara mycket trevliga människor och jag skulle tro, att de betraktade den förestående

Pejluhyddan uppmonterad och klar att ge radio-kontakt och vägledning åt flygarna.

resan som en kryssning i jämförelse med det vanliga arbetet med valfångst. Man skulle göra uppehåll i Kapstaden efter tre veckors resa för att sedan gå över Södra Ishavet. Sedan man hämtat vetenskapsexpeditionen, skulle Norsel avlämna denna till ett annat fartyg, som skulle ta expeditionen tillbaka till Europa. Då hade nämligen valfångstsesongen börjat i Södra Ishavet och den ville inte männen på Norsel försumma.

Jag tror, att båten kom iväg från Göteborg i rätt tid, åtminstone försenade inte CVA den. Resan gick ju bra. Från Sydpolen rapporterades att pejluhyddan monterats upp på 14 minuter (nytt Sydpolsrekord?), pejlingarna och utrustningarna gick bra. Skulle det nu vara någon, som vill veta mer, så kom det ut en bok för något år sedan, som heter "Med Norsel till Antarktis". Men den handlar ju inte enbart om CVA:s insats, vilket det var meningen att dessa rader skulle göra.

Anor

ARADE RED.

Kan någon ge förklaring på varifrån uttrycket "köra på lösa Boliner" kommer.

Undrande.

Svar till "Undrande".

Se Holms bok "Bevingade ord".

—//—

SNACK PÅ RYGGEN

Under lunchrasten låg han på rygg och pustade och beklagade sig för en kompis över den starka värmen.

— Du, det är ruggigt, 30 grader i skuggan.

— Ja, vad ska du i skuggan å göra?

—//—

SAMTAL PÅ CFA

— Har du hört, hur det gick för Nykvist. Fick han nån fart på sin Disella, så att han blev av med den.

— Nej, nu har det varit tyst som i graven. Den gick väl till di sälla jaktmarkerna.

—//—

RAPPORT FRÅN 280

Ett montagelag från avd 280 låg ute på ett jobb. Klots hade sysslat med sprutmålning och skulle göra rent sprutan. Det hände sig inte bättre, än att han sprutade i en pyts med förtunning. Vätskan slog upp i ansiktet på Klots, som med rinnande ögon kördes till flj-sjukhus. En sjukvårdare tog emot den skadade och räckte honom ett glas med sköljvätska för ögonen. Klots såg så pass, att han uppfattade glasets form. "Omtänksamma människor på det här stället", tänkte han, och svepte glasets innehåll med en nobel gest.

Undra på om sjukvårdaren såg något konfunderad ut.

NÄR HÄNDE VAD?

Några data ur CVA kronologi

1942		1949	
Juni	Riksdagen beslutar den 19 juni att den nya centrala flygverkstad som ingick i av riksdagen fastställd försvarsplan skall förläggas till Arboga.	Jan.	CVA propellerverkstad nedlägges för att användas som apparatverkstad.
Okt.	Anläggning av flygfält påbörjas.	Juni	Överbefälhavaren, general Jung, besöker CVA den 18 juni.
Nov.	Förberedande arbeten för utförande av berganläggningen börjar.	Sept.	Det första fpl B18 levereras efter modifiering.
1943		1950	
April	Sprängningarna för berganläggningen börjar.	Mars	Flygförvaltningens Hålkortscentral (HC) har erhållit lokaler i CVA berganläggning och börjar sin verksamhet.
Nov.	Monteringshall B börjar byggas.	Okt.	Försvarsministern, statsrådet Vougt, besöker CVA den 11 okt.
1944		1951	
Okt.	CVA börjar arbeta. Monteringshall B tages i bruk för reparation av J22-delar.	Jan.	Efter förberedande arbeten, såsom jigg-upsättningar, personalutbildning m. m., under nov.—dec. 1950 börjar tillverkningen av J29-delar åt SaabL, ett arbete som pågick till april 1955.
Nov.	Den 16 nov. landar det första flygplanet på CVA flygfält. Det föres av dåv. chefen för flygvapnet, generallöjtnant Norden-skjöld.	1952	
1945		Febr.	De 10 norrlandsbarackerna uppsatta och i bruk.
Jan.	Vaktbyggnaden tages i bruk som provisorisk administrationsbyggnad.	Mars	Den 11 mars köres för första gången reamotor (RM2) i CVA ombyggda provbock 1.
Febr.	Utsprängningarna av berganläggningen närmar sig slutskedet. Den 10 febr. genomspränges inifrån bergslänten vid den nuvarande CFA-infarten.	Aug.	Flygdag den 24 aug., anordnad av Arboga Flygklubb och KSAK.
April	Brandstation och garage färdiga. Det första vid CVA översedda flygplanet (J22) levereras den 26 april.	Dec.	Startbanan på CVA flygfält färdig för användning.
Juni	Administrationsbyggnaden tages i bruk.	1953	
Juli	CVA övertager helt FFVS funktioner, bl. a. färdigställande av återstående 18 flygplan J22.	Jan.	Ytbehandlingsavd. i motorprovbyggnaden tages i bruk.
Aug.	Den 17 aug. inviges CVA av dåv. souschefen, generalmajor Nils Söderberg.	Juni	Överbefälhavaren, general Swedlund, besöker CVA den 17 juni.
Sept.	CVA börjar arbeta i tunnel IV, som provisoriskt iordningstälts.	1954	
1946		Juni	Flygdag på CVA-fältet med Arboga Flygklubb som arrangör den 13 juni.
Mars	Det sista av de 18 nytillverkade fpl J22 levereras. FFVS-uppdraget därmed slutfört.	Nov.	Ur-CVA-arna från 1944 har 10-årssträff den 17 nov. på Hotell Arboga.
Juni	Verkstadstunnlarna i berganläggningen i stort sett färdigbyggda och tagna i bruk.	Dec.	Den nye flygvapenchefen, generallöjtnant Axel Ljungdahl, inspekterar för första gången CVA den 17 dec. Han åtföljdes av scouschefen, generalmajor Bengt Jacobsson, och överste Lage Thunberg.
1947		1955	
Jan.	Arboga stad inkorporerar delar av Säterbo socken, bl. a. alla CVA markområden. Ytbehandlingsavd. och härdrum tages i bruk.	Jan.	De tre personalorganisationerna övertar genom vald mässtyrelse verksamheten på CVA mäss.
April	Första fpl ifrån USA inköpt. Sk 16-serie levereras från CVA efter iordningställande. Den första motorn (DB) köres i motorprovbyggnaden. CVA driftvärn uppsättes.	Mars	Snickareverkstaden flyttar från berget till ovan jord.
Juni	Flygdag på CVA flygfält den 15 juni i Arboga Flygklubbs regi.	Juni	Den 1 juni köres för sista gången kolvmotor (DB) i CVA motorprovbyggnad.
Okt.	Stor bergverkstadskonferens med FCPF och FCTF som arrangörer hålles i Arboga den 25 och 26 oktober.	Aug.	CVA och CFA firar 10-årsjubileum den 27 augusti genom fest i CVA-berget.
1948			I anslutning till jubiléet flygdag på CVA flygfält den 28 aug. Arrangörer: Arboga Flygklubb och IFFA.
Mars	Reaktionsflygplan (J28) landar för första gången på CVA flygfält den 1 Mars. Personalbyggnaden tages i bruk.		
Maj	Provflygningshangaren med Arbogatornet färdigbyggd.		
Juli	Första fpl J21 levereras efter översyn.		
Okt.	Radarverkstad inredd i tunnel II närmast P-tunneln.		
Nov.	Riksdagens 2. lagutskott besöker CVA den 15 nov. Konferens rörande arbete i bergverkstäder med företrädare för företagsledning, arbetare och tjänstemän.		

Tidsstudier

En rationaliseringsexpert kom till företaget, utrustad med rutat papper och penna och skickades ut i fabriken. Först träffade han arbetaren Olsson, som stod med händerna i byxfickorna.

— Vad gör ni, frågade experten.

— Ingenting, svarade arbetaren.

Expertens antecknade och gick vidare. Träffade på arbetaren Andersson, också han med händerna i byxfickorna.

— Vad gör ni, sporde experten.

— Ingenting, svarade också han.

Expertens antecknade, räknade, jämförde och skrev i sinom tid följande rapport: "Två man om samma arbete. Andras".

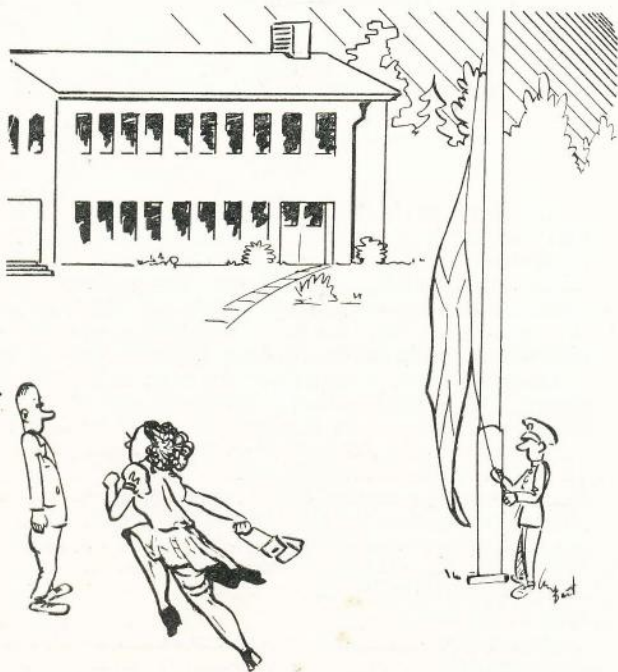
Ett knippe minnen

Det var en vårkväll, näja en majkväll i varje fall, som några av CVA:s "första damer" hade samlats för att dels prata minnen och i någon mån dricka kaffe.

Tio år har gått förfärligt fort, det var alla överens om, och mycket har förstas hänt. Man har slagit rot i lilla Arboga, bildat hem och familj. Men som sagt, "tio år yngre" var parollen, så direkt över till minnena.

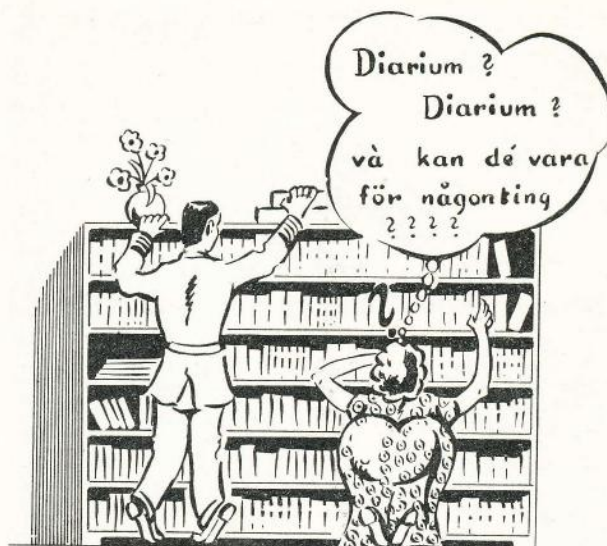
Ja, först och främst vägen till CVA. Den var ju rent bedrövlig. Från början gick bara en buss mellan stan och CVA, och den var alldeles proppfull. Var man då inte lycklig nog att ha biljett från början, fick man vackert dra på sig stövlar, helst över knäna, och sen ta sig ut på bästa sätt. Första tiden körde bussen ända till kontoret. Två "förtroendemän" var utsedda, som skulle ansvara för att inga obehöriga åkte med. Vid stora grinden hejdades bussen av en vaktman, som klev in och fick rapport av de ansvariga. "Kommer ni ihåg", säger Maivor, "varje lördag ledde Werner Larsson allsång i bussen hela vägen hem. Vilken stämning det var!"

Innan stämpelkortet infördes, flyttade man sitt kort varje morgon och eftermiddag. På morgonen när klockan ringt kontrollerades vilka kort som inte var flyttade, och alltid fanns det ju någon som gnällde, att kontrollen gjorts för tidigt.

"Jag minns en morgon, när jag var sent ute", skratade Maj-Britt. "När jag rusade från cykelstället uppför planen till administrationen, såg jag någon som stod i stram givakt. Jag undrade hur han kunde ha tid att stå så där. Men jag hann inte mer än innanför dörren, förrän kapten Hamn haffade mig och påminde om att man skall hälsa flaggan, när den hissas eller halas ned. Inte hade jag hunnit se vad som var i görningen!"

På lördagarna var det första tiden obligatorisk kaffearast, och varje avdelning hade då i regel knytkalas. Så småningom bestämdes att alla skulle gå ned i lunchrummet. Var och en hade med sig kaffe eller läskedryck t. ex. och på så sätt fick man en stunds härlig avkoppling, vilket nog betydde mycket för gemenskapen och trivseln. Ack ja, det var på den tiden. Visst förekommer det kaffedrickning också nu på en del avdelningar, men då skall det ske i smyg nästan, och det är inte så roligt.

Mycket var givetvis provisoriskt på den tiden, och Gun påminner om att det inte fanns några trappor vid nedfarten till berget. "Där slängde man sig handlöst nedför slänten och kravlade uppför nästa." Sedan byggdes trätrappor där och så småningom kom de nuvarande trapporna.

"Kommer ni ihåg elransoneringstiden", säger någon, "hur noga överingenjör Lindson var med att inga lampor brann i onödan? Det kunde till och med hända att han själv kontrollerade det".

Wera glömmet för sin del inte när hon en lunch satt ensam uppe på skrivcentralen, och överingenjör Lindson kom in och frågade efter någonting. Wera kunde inte uppfatta vad han sa, genom att han "skorrade" ganska mycket, när han talade. Hon frågade om och förstod till slut att han ville ha tag på ett diarium, men då var det lika illa; hon visste inte vad det var för något. Både överingenjören och Wera letade i alla fall frenetiskt inne på expeditionen, och när öi till slut hittade boken uppe på ett skåp, blev Wera glad förstas.

Gun berättar, att hon också hade svårt att uppfatta när öi ringde in teleprintermeddelanden. "Jag var lika svett varje gång, och en dag var jag faktiskt tvungen att be att få komma ner till hans rum, därför att jag inte uppfattade vad han sa."

Folke Sjökvist, som var springpojke på "den gamla goda tiden", företog nog många cykelturer mellan CVA och posten i stan med penningförsändelser, innan det bestämdes att kassören skulle skjutas i bil och även eskorteras av en beväpnad vakt! Numera åker ju ingen vakt med i bilen, men håll med om att det är skillnad i alla fall.

Sittande fr. v.: Wera Edwardsson, Ann Stolt, Gun Österberg, Maj-Britt Östman, Siri Schutz. Stående: Maivor Byström, Karin Dahlquist, Kerstin Hammarlund.

Så kommer talet in på pianoinsamlingen och invigningen av pianot. Alla minns den värvällen ute på mässen, då feststämningen var på höjdpunkten. Werner Larsson hade ordnat alltihop, förstas. De anställdas barn var utklädda och sjöng, Gösta Backman spelade piano och Ulla Henricson, numera Lundberg, och "Göken" sjöng. Sedan hände det ibland på luncherna att Werner eller Ketty spelade på pianot. För att i någon mån locka så många som möjligt att spela bestämdes även, att de som spelade på lunchen skulle bjudas på maten den dagen.

På sommaren kunde det ju vara härligt att sitta ute med matsäcken. CVA ligger så underbart mitt ute i naturen med allt vad det innebär av grönska och djurliv. Det händer kanske, att man av fåglarna får extra pålägg på smörgåsen, men det är väl inte så ofta. Har, ekorrar och till och med rådjur kan man se i omgivningarna. Gun är väldigt "tummis" med ekorrarna och har utanför sitt fönster en liten trälåda med brödbitar åt dem. Sedan de stora granarna högs ner utanför fönstret är det bara en ekorre som vågar sig upp till lådan. Man får tänka på att fönstret i alla fall är i andra våningen. Men det var ingen match för de där små gynnarna. Upp efter stuprännan, så det visslade! På nervägen gick det ibland kanske litet väl fort, för om de blev skrämde av något, kunde det hända att de slängde sig rätt ut i luften och ner på marken.

Nu kommer Maivor ihåg en liten episod. I kamrer Andréns nuvarande rum inträffade takras en dag. Den, som då satt i rummet, märkte att något höll på att hända och hann precis springa ut, innan det rasade från hela taket. Det blev förstas uppståndelse, och styresmannen tittade ut i korridoren och reflekterade: "Men vilken tur att lampan klarade sig!"

"Apropå ras", säger Maj-Britt, "så glömmer jag väl aldrig det där raset i berget. Vi som satt i växeln hörde ett förskräckligt dån, och när vi tittade ut låg stora stenblock utanför, och man kunde också skymta en lastbil. Det var så otäckt. Man visste inte först om någon kommit under stenmassorna, men sedan visade det sig lyckligtvis att ingen blivit skadad. Så fick vi provisoriskt flytta växeln upp till skrivcentralen på administrationen, under tiden som det röjdes upp i berget. Det blev rena cirkus uppe på "skrivis", alla höll på att bli tokiga! Kopplingarna fungerade inte, utan det enda raka var, att vid rikssamtal till någon på administrationen, rusa efter vederbörande och släpa

in honom på skrivcentralen till växeln. Gissa, om det blev många sprängmarscher efter styresmannen, Ragnar Stolt och andra! Vi hade heller ingen möjlighet att göra efterlysningar i högtalarna utan var tvungna att ringa vakten och be dem ropa åt oss. Inne på skrivcentralen smattrade för övrigt 5 eller 6 skrivmaskiner, så det var ett oväsen utan all like. Till slut hade man lust att krypa undan och gömma sig nästan.

Ja, i första början fanns förstas inga "petmojar" vid CVA, utan telefonisterna kopplade alla samtal. Gun, som vikarierade en månad i växeln under denna tid, försäkrar att hon knappast fått så mycket skäll i hela sitt liv. Det var fullständigt omöjligt att hålla reda på i vilken ordning det ringde på linjerna. Det enda förnuftiga var att ta dem i tur och ordning från vänster till höger. Och tänk, det slog aldrig fel, utan Pelle Sjölin eller Arne Rydeborg kom sist i raden, varpå det bara var att svälja spydigheterna och koppla vidare!

Karin minns att det ibland också blev söndagstjänstgöring i växeln, när det pågick provflygningar. "Då blev man hämtad i taxi ut till CVA kanske redan kl 8 och sen kunde man få sitta där till kl 19. Några gånger kom vakten förbi på sin rond, annars var man mol allena. Det var litet kusligt. Men man hann nästan sticka en hel jumper!"

Ja, så dyker minnena upp, både de glada, roliga och de litet vemodiga. Syster Stina, som inte hade tillfälle att vara med på kvällen, har skrivit ner följande, som får avsluta raden av minnen:

— Och våren kom år fyrtifem med lärkans glada drill. Vid Arboga Central en dag ett ångtåg vissla' till. Stockholmare av alla slag sen denna dag här bor, osäkrar stan och flygverkstan jag tror.

"Osäkrar" är kanske inte riktigt rätta ordet. Men litet var kände vi oss nog själva en smula osäkra och bortkomna i början i denna lilleputtstad, där varje främling till en början beskådades som en varelse från andra sidan jordklotet. Snart nog vande sig emellertid det "gamla" Arboga vid det "nya" som för staden väl medfört en uppräckning på både gott och ont.

Arbogas största industri började taga form. Dess utbyggnad hade fortskridit så långt, att man började få behov av sjukrum och förbandsplats. De lokaler, som var planerade för detta ändamål, hade intill juni 1945 använts som kontorslokaler för företagets administration. Denna flyttade nu över i annan byggnad och under juni månad iordningställdes sjukvårdslokalerna för sitt ändamål. Under denna tid sköttes nödvändiga omläggningar och enklare behandlingar i nuvarande sjukavdelningens tambur. Enda attiralj var ett rondbord med utrustning.

Målare och snickare arbetade emellertid raskt undan och den 1 juli kunde sjukvårdslokalerna helt tagas i bruk. Då kom också fru Lilly Linder med familj hitflyttande från FFVS. Alla minns väl hennes glada och soliga humör och hennes entusiasm för sjukvården. Det egentliga upporganiserandet av arbetet började först nu. Och mellan läkarmottagningar, sjukbesök och övriga uppgifter stod vi på huvudet i packlärar, satte blomskott, ordnade med gardiner och dukar och tusen andra ting. Doktor Bergquist skänkte de fyra vackra etsningar av G Aceke, som allt fortfarande lyser upp väntrummet.

Flygets personal var inte så stor på den tiden, men sökte sjukavdelningen flitigt. Mången hade också personliga problem och bekymmer för hem och barn. Det var de närmaste åren en tid av rörelse och oro. Många flyttade, en del kom tillbaka och många nyanställdes. Man brukar tala om den "gamla goda tiden" i minnas ljus. Men var de första åren i Arboga så goda för denna heterogena skara från Sveriges alla hörn, som

Idrottsverksamheten vid flyget fyller 10 år den 5 sept. 1955

I och med personalökningen vid CVA den 1 juni 1945, vilket kan betecknas som CVA:s egentliga tillkomst, förelåg ett behov av att bilda en idrottsförening inom företaget. Detta hade förutsetts, och därför hade redan tidigare bildats en interimstyrelse med kapten Hamn som ordförande.

Den 5 sept. 1945 kallade denne till möte, varvid beslöts att bilda en idrottsförening vid namn CVA IF, som skulle omfatta fem sektioner innehållande idrottsgrenarna:

1. Fotboll, bandy och ishockey
2. Allmän idrott och motionsgymnastik
3. Orientering och skidåkning
4. Tennis
5. Hemvärn och skytte

Styrelsen fick följande sammansättning:

Ordf.:	G. Backman
V. ordf.:	G. Dahlman
Sekr.:	P. Björnsson
Kassör:	W. Larsson
Mtrl-förv.:	B. Notsjö
Klubbmästare:	S. Linder

Vid årets slut hade då föreningen 85 aktiva medlemmar. Medlemsavgiften var då 1:— resp. —:50 för medlem under 18 år.

Från idrottsverksamheten kan vi saxa följande av intresse:

Frågan om anslutning till Riksidrottsförbundet diskuterades och åsikterna voro delade. Frågan bordlades, och där ligger den ännu.

Genom SCVA fick föreningen disponera det s. k. Västerängstorpet. Hyressumman för detta var 25:—/år.

Genom ett stort intresse från vissa medlemmar, bl. a. hrr Lundkvist, Eklöf, Dahlman, B. Blomqvist, Erik och Ragnar Strindler, kunde torpet iordningsställas och användes flitigt såväl av idrottsföreningen som driftvärnet.

CVA IF:s första orienteringstävling (även skidtävling) avhölls vid nämnda torp under ledning av framlidne Erik Strindler.

Redan på den tiden planerade man en egen idrottsplats inom CVA:s hank och stör. En kommitté bestående av hrr Backman, Linder, Dahlquist, Eklöf och Myhrberg tillsattes för att utreda frågan. Man hade redan då 3 alternativ att välja på:

1. Till vänster om grinden vid utfarten mot Igelsäter
2. Mellan Kungsörsvägen och Arbogaån invid Ekbacken
3. Karlslund

Platsen på flygfältet invid vaktstugan, där den nya idrottsplatsen skall läggas var också på tapeten, men kunde med hänsyn till fältets utvidgningsmöjligheter icke godkännas av Styresmannen.

Frågan var uppe om anläggandet av en bastu, som skulle placeras invid Västerängstorpet eller Igelsäterssjön. Detta stannade som så mycket annat på utredningsstadiet.

Det ekonomiska klarades dels genom årsavgiften, dels genom insamlingslistor på företaget, vilket gjorde att föreningens ekonomi blev svag, vilket så småningom avspeglades i arbetet.

Betr. sektionens verksamhet kan nämnas, att fotbollen och tennissen voro de mest aktiva grenarna. Även orienteringen visade goda takter. Det kan i sammanhanget nämnas att "Plåt-Olle" Eriksson fick sina första lärospån vid Västerängstorpet.

Ett antal vänskapsmatcher i fotboll spelades mot Hjälmare-Docka, Södra IF:s A- och B-lag samt CVV. Som ett kuriosum kan nämnas, att en recetmatch spelades för en skadad spelare tillhörande IFK, Arboga.

Utustningen, tröjor, byxor etc (de gula tröjor som

I skrivande stund har fyra av de sex planerade radioorienteringarna hållits. Samtliga tävlingar har gått i trivsamt väder med tävlingshumöret i topp.

Tävlingarna nr 1—3 har gått under 1 t. 30 min. med två "rävar" och tävling nr 4, vilken var den mest krävande under 2 timmar med tre rävar.

Placeringarna för de fyra bästa i varje tävling framgår av tabellen nedan.

Nr 1.

1. O. Hallén 59 min. 1 r.
2. I. Öhrling 1 t. 12 min. 1 r.
3. H. Englund 1 t. 25 min. 1 r.
4. B. Skärhammar 1 t. 28 min. 1 r.

Nr 2.

1. Öhrling 1 t. 24 min. 2 r.
2. A. Åkesson, 31 min. 2 r.
3. H. Englund 38 min. 1 r.
4. J. Norman 47 min. 1 r.

Nr 3.

1. O. Hallén 1 t. 38 min. 2 r.
2. H. Englund 1 t. 52 min. 2 r.
3. G. Henriksson 1 t. 56 min. 2 r.
4. I. Öhrling 1 t. 03 min. 1 r.

Nr 4.

1. H. Englund 1 t. 14 min. 3 r.
2. O. Hallén 1 t. 29 min. 3 r.
3. K. Boström 2 t. 03 min. 3 r.
4. B. Skärhammar 2 t. 05 min. 3 r.

Tiderna mellan de olika tävlingarna bör inte jämföras enär antalet "rävar" och därmed svårighetsgraden varierat betydligt.

Vidare bör nämnas för den som fördjupar sig i placeringstabellen att t. ex. andra man i radioorientering nr 2 inte givit upp efter 31 minuter utan förgäves sökt efter räv nr 2 i de återstående 59 minuterna.

plötsligt skulle lära sig sammanleva med nya människor i nya förhållanden?

På dessa tio år har dock de flesta av oss här funnit sin livsform och hunnit bli rotfästa i staden och vid företaget.

I det sjukvårdande och sociala arbetet är man i den lyckliga omständigheten att ej behöva vara beroende av de gruppomsättningar man tyvärr vet ännu finns kvar, utan man får möta den enskilda människan. Därur gror den gemensamhetskänsla vi alla har behov av.

Ett varmt tack till alla och envar för stort förtroende under de gångna tio åren!

Nenne

—//—

I Bohuslän

Den nyblivne skolgossen på en ö får undervisning i räkning.

Lärarinnan: — Ser du, att när man lägger till, så ökar man . . .

Skolgossen: — Är du ga'n!? När en lägger te, så saktar en la!

(BM nytt)

Generalmajor Jacobssons ståtliga vandringspris i CV-mästerskapen.

fortfarande äro i bruk) skaffades genom tigarlistor på företaget.

Tennissektionen var mycket livaktig (c:a 30 spelande, som tog som sin uppgift att stödja Arboga TK på alla sätt).

Skytte- och hemvärnssektionen var helt hänvisad till Arboga Skyttegille, såväl i fråga om tävling som träning.

Det kan nämnas att vid korpsskyttetävlingen den 30 sept. 1946 tog CVA IF 8 individuella pris och 2 lag med tätplaceringar.

Frågan om en egen skjutbana var uppe men stannade även den på utredningsstadiet.

När man blickar tillbaka och försöker finna orsakerna till att CVA IF så att säga dog ut, är givetvis svårt att klara ut var skulden låg. Intresset vid starten var stort, behovet av korpiddrott påfallande, men ändå gick det bakåt. Den verkliga viljan kanske saknades, ekonomin, stödet från företaget, konkurrensen med det fackliga, personlig ovilja mot allt vad idrott heter, ja, vad var orsaken? Det slutade i alla fall som det kan göra ibland. CVA IF tynade bort, och till sist fanns i stort sett bara namnet kvar, plus en skuld på c:a 175:—.

Sådant var alltså läget, när Bolinder—Munktell från Eskilstuna tillskrev CVA i jan. månad 1952 med begäran om ett idrottsutbyte. Denna skrivelse hamnade hos FCTF avd. 107, som uppdrog åt R. Strindler att söka samband med FCPF och undersöka möjligheterna att besvara denna skrivelse med ett så positivt svar som möjligt.

Detta slutade så småningom i bildandet av en interimstyrelse bestående av R. Strindler som sammankallande, K. Byström, A. Karlsson och K. Andersson, CVA, samt A. Sundberg, CFA.

Dessa ordnade en klubbmatch mot Bolinder-Munktell

den 2/3 1952 i följande grenar: bordtennis, schack och bandy.

På grund av otjänlig väderlek inhiherades bandymatchen och i stället ordnades i all hast en tävling i bridge.

Dessutom arrangerades den 24/2 1952 Arbogas 1:a korpptävling i bridge, till vilken Arboga Köpmannaförening skänkte ett vandringspris, som ännu tävlas om.

Nu var man alltså igång. Starten var gjord, det var bara, enligt Strindler, att "tuta och köra". Den 19 mars 1952 sammankallades till möte i Folkets Hus, där Strindler gjorde en resumé över läget och önskvärldheten av rekonstruktion av Idrottsföreningen på ett sådant sätt, att namnet som sådant icke skulle lägga hinder i vägen för CFA att vara med. Detta blev beslutat, och vid en namntävling i Bergtrollet döptes den nya idrottsföreningen till IF Flyget, Arboga (IFFA). Organisationen lades upp med en huvudstyrelse som skulle verka organisatoriskt, ekonomiskt, pådrivande och stödjande sektionsledarna, som skulle arbeta självständigt, var och en inom sin sektion.

IFFA:s första styrelse fick följande sammansättning:

Ordf.:	R. Strindler
V. ordf.:	I. Pettersson
Sekr.:	G. Larsson
Kassör:	K. Byström
Utan funktion:	W. Liljehammar

Föreningen startade med följande sektioner:

- Fotboll — Bandy
- Tennis — Bordtennis
- Allmän idrott
- Schack
- Bridge

Beträffande verksamheten efter nybildandet kan nämnas, att en uppräckning kom till stånd. Man kan bara nämna de senaste årens korpffotbollsresultat, där Flyget inom Arboga spelat en dominerande roll, initiativet till stadslöpningen, till vilken FCTF skänkte ett vackert vandringspris, som nu pryder upp prisskåpet på mässen, erövrat för alltid genom 3 raka segrar av IFFA.

*

Utbytet med Bolinder-Munktell fortskrider alltjämt, och där tävlas om CVA sektionschefers vandringspris.

CVA skytteförening, som efter rekonstruktionen har ingått som en sektion inom IFFA, men med egen kassör, har visat stor livaktighet och lagt ned ett berömvärdt arbete på anordnandet av olika tävlingar.

CV-mästerskapen, eller rättare sagt tävlingen om general Jacobssons vandringspris mellan CVV, CVM, FF och IFFA, som i år går för 3:e gången är ett bevis på den verkliga viljan att uträtta något som finns inom IFFA.

Till saken hör dock att denna vilja utan hjälp från intresserad företagsledning troligen ej fått igång en så vittomfattande tävling. Här har IFFA haft ett mycket gott stöd av Styresman Dahlin, och vi hoppas, att detta stöd skall kvarstå till hjälp för kommande större och mindre uppgifter.

Det är dock inte enbart några eldsjälur med hjälp av företagsledningen som gör ett resultat. Det är den enskilde medlemmens stöd såväl ekonomiskt som moraliskt, sektionsledarnas hängivna arbete i det tysta. Sporren att det egna företaget skall framåt, ger också ett resultat.

Korpiddrottens mål, en fysisk fostran, en tävlingsform, där chefen och underställda tävla om, inte att vara bäst utan att göra sitt bästa. Mätte IFFA fortskrida i sitt arbete för korpiddrottens fromma.

CVM knep poängen i CV-mästerskapen

Första avdelningen i tävlingen om Generalmajor Jacobssons vandringspris arrangerades av IFFA lördagen och söndagen den 13 och 14 aug. i grenarna fotboll, bordtennis, tennis och schack. Tävlingarna som genomfördes i tryckande värme blev inte bara svår för

de deltagare som på tennis- och fotbollsplaner fick arbeta hårt för att ta poäng, utan även för de som inomhus spelade bordtennis och schack. Åtgången på vatten till svalka och dryck liksom läskedrycker var avsevärd det kunde konstateras.

Tävlingen som började på lördagen kl. 15, avslutades på söndagen kl. 16 med prisutdelning. Däremellan hade inte mindre än 24 olika "klubbmatcher" utkämpats vilket kanske kan ge en bild av tävlingens omfattning vad det avser det idrottsliga, vartill kommer allt övrigt som måste ordnas betr. mat och inkvartering. Tävlingsresultat i siffror redovisas nedan, men bör som avslutning nämnas att även om kampen om poängen är hård på tävlingsbanan, så knytes vid sammankomster efter tävlingarna vänskapsband av bestående värde och är att hoppas att tävlingarna allt framgent skall gynnas av samma intresse från tävlande och företagsledningens sida.

Resultat:

FOTBOLL		TENNIS	
CVV—IFFA	2—0	CVV—IFFA	2—1
FF—CVM	0—3	FF—CVM	1—2
FF—IFFA	2—3	FF—IFFA	1—2
CVM—CVV	1—0	CVM—CVV	2—1
IFFA—CVM	1—1	FF—CVV	2—1
FF—CV	1—6	IFFA—CVM	2—1

BORDTENNIS		SCHACK	
FF—IFFA	3—4	FF—IFFA	0 —6
FF—CVM	3—4	CVM—CVV	3½—2½
IFFA—CVM	3—4	FF—CVM	0 —6
FF—CVV	6—1	IFFA—CVV	5½—½
CVV—CVM	1—6	FF—CVV	0 —6
IFFA—CVV	1—6	IFFA—CVM	4½—1½

FOTBOLL							
1	CVM	3	2	1	0	5—1	5 5
2	CVV	3	2	0	1	8—2	4 3
3	IFFA	3	1	1	1	4—5	3 2
4	FF	3	0	0	3	3—12	0 1

BORDTENNIS							
1	CVM	3	3	0	14—7	3 5	
2	IFFA	3	2	1	13—8	2 3	
3	FF	3	1	2	12—9	1 2	
4	CVV	3	0	3	3—18	0 1	

TENNIS							
1	CVM	3	2	1	13—9	5—4	5
2	IFFA	3	2	1	10—10	5—4	3
3	CVV	3	1	2	11—11	4—5	2
4	FF	3	1	2	8—12	4—5	1

SCHACK							
1	IFFA	3	3	0	0	16—2	3 5
2	CVM	3	2	0	1	11—7	2 3
3	CVV	3	1	0	2	9—9	1 2
4	FF	-	-	-	-	-	0 0

		1	2	3	4
		CVM	IFFA	CVV	FF
Fotboll		5	2	3	1
Bordtennis		5	3	1	2
Tennis		5	3	2	1
Schack		3	5	2	0
		18	13	8	4

Fem skäl

En medicine studerande skulle vid en examen ge fem skäl varför modersmjölken är bättre för barn än komjölk. Han skrev:

- 1) Den är färskare.
- 2) Den är renare.
- 3) Katten får den inte.
- 4) Den är lättare att ta med på bio och utflykter.

Så kliade han sig i huvudet några minuter och fortsatt:

- 5) Den levereras i sådana trevliga förpackningar. "Konvertern"

VÄSTERÄNGSTORPET

— idylliskt utflyktsmål

Många friska initiativ har tagits av IFFA. I vintras arrenderade föreningen Västerängstorpet av CVA, ett starkt bevis på att man inte är rädd för jobb inom föreningen. Erik Aberg och Wilhelm Liljehammar har varit drivfjädrarna och har själva presterat många och långa arbetstimmar, när det gällt att ställa stugan i gott skick.

Vi åkte ut till Igelsäter en kväll, vandrade den vackra stigen fram till stugan och fann många grabbar i arbete. Man räknar med en liten invigningsfest inom ganska snar framtid.

Säkert är, att Västerängstorpet kommer att bli ett populärt utflyktsmål för alla IFFA-medlemmar, som gillar friluftsliv. Men än är det många dagsverken kvar och om någon är villig att sätta bort ett par timmar någon kväll eller söndag, så är han eller hon hjärtligt välkommen, var säker om det.

Wim.

Wilh. Liljehammar och Erik Aberg har kämpat hårt för att få ordning på torpet.

VI KÖRDE MOT NORR SÅ LÅNGT VÄGEN RÄCKTE

— 500-milafärd under semesterdagar —

Två sitter böjda över "Gyldendals Norgeskart", som helt täcker det runda bordet framför dem. Den ena berättar och han följer med ett finger vägen, som slingrar sig allt längre norrut genom Finland och Nordnorge och hamnar till sist i Persfjord, en plats, där man aldrig tidigare sett en utländsk bil. Men längre norrut kommer inte fingret, ty vägen tar slut i Persfjord.

Den andra, lyssnaren, ryser lätt, när berättaren med en vittfamnande gest låter Ishavets hårda vindar spela in över Persfjord.

Berättaren är lindarförman Linus Ekman, som under semestern tillsammans med en broder i bil rundade Nordkalotten. Ekman är den borne berättaren och när han den 3 juli kliver in i broderns Austin A 30, så känner sig lyssnaren med på färden.

Gävle passeras och resan går vidare norrut på riksväg 13. Efter en dagsetapp på 48 mil summeras de första intrycken. Dagen ger ett minne av ett enda stort samhälle med små avbrott av gles bebyggelse. Välordnat, välbärgat, livlig byggnadsverksamhet och gott om industrier.

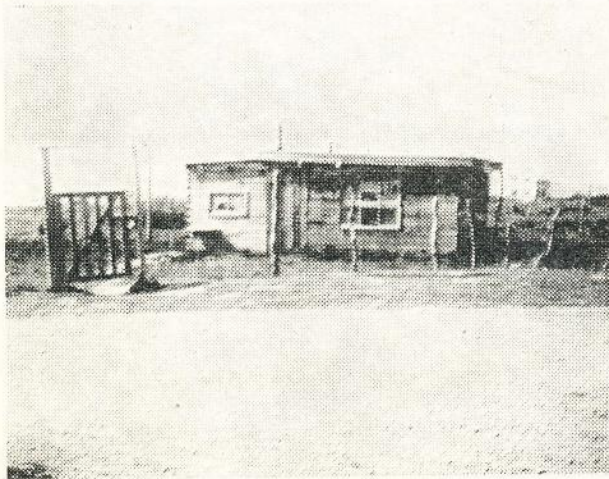
Vår A 30 slingrar sig frejdigt vidare, trots de norrlandska busschaufförernas osed att hålla sig mitt i vägen. Svaveloset efter ett möte med någon av dessa trafikmarodörer förjagas dock effektivt av den härliga doften från de otroliga mängder av syrener, som blommade långt förbi Piteå.

Vi kom genom en by, där nybyggda hus stod färdiga att ta emot sina bebyggare. Det var den lappby, som på grund av brist på vägförbindelse flyttat från Käringsjön. En lappgubbe satt i en kiosk och sålde souvenirer. Han berättade, att den här flyttningen visserligen betalades av staten, men det var fråga om, att kostnaden skulle amorteras av lapparna.

Vi gjorde uppköp i Haparanda, men köttkonserverna handlade vi på finska sidan, där priserna låg åtskilligt lägre.

Kemi älv var vid Kemi minst en halv mil bred, men den var dock fylld med timmer från strand till strand. Här syntes ett bevis på finnarnas idoghet.

Vårt första nattläger fick vi vid Rovaniemi. Här kom den första kontakten med de dystra krigshändelserna, som sedan ofta gjorde sig påmind. Soldatgravar här och där, tusentals ton med skrot efter tanks, bilar och flygplan. Mest beklämmande var dock åsynen av resterna efter ett av tyskarna bombat sjukhus. Både i Finland och Norge hade tyskarna bränt och förstört allt vid sitt återtag. En telefonarbetare berättade om en tysk, som misslyckades med att sparka av ett spadskäft på en spade, som stod fastfrusen i marken.

Små, torftiga bostadshus hade växt upp i skuggan av tyskarnas återtag.

Han snurrade en stubin runt spadskäftet och sprängde bort det. "Det fanns inte så mycket som ett skithus kvar efter tyskarna", berättade telefonarbetaren.

En mil norr om Rovaniemi passerade vi polcirkeln. Tilldragelsen kunde celebreras på en trevlig servering, där flaggor från världens alla nationer prydde byggnaden. Postkontor fanns där också, som ombesörjde att turisterna kunde sända en hälsning med "Polcirkeln" på stämpeln.

Det finska landskapet motsvarade i stort vad jag tidigare föreställt mig, ganska flackt och rikt på sjöar.

Bilen fick det besvärligt de sista milen före norska gränsen. Vi råkade på ett fint vägbygge och det är något, som en vägfarande bör be alla makter bevara sig för. Ingen som helst tanke på att hålla vägen i farbart skick. Fram kom vi dock till Karasjok, den norska gränsstationen och där stannade vi för att fira min broders 60-årsdag. Inom parentes kan nämnas, att han tog sitt körkort förra året.

Bra gjort, instämmer lyssnaren.

Det märks på Ekman, att bilen nu har fört resenärerna till trakter, som tilltalar de båda 60-åringarnas gosselyrne. Han blir ivrig och rösten räcker inte till för att skildra en underbar fjällvärd och hissande färder ömsom upp och ömsom ned efter fjällsidorna, varför Ekman tar händerna till hjälp för att teckna bilden av fjälltoppar och vindlande fjällbäckar med kristallklart vatten.

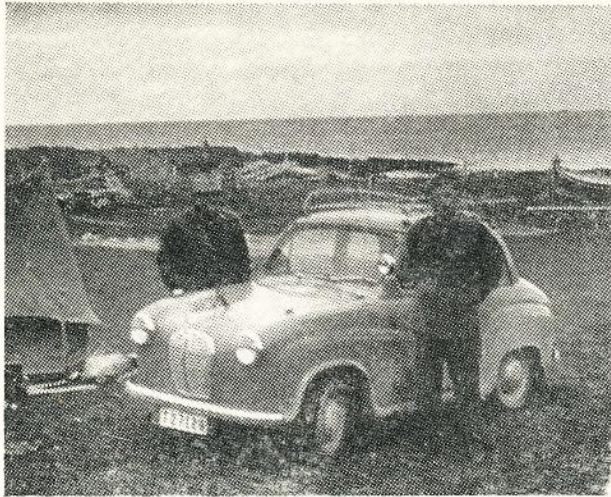
— Sämt vatten skulle vi ha i Arboga, säger Ekman med en saknandets suck.

Vemodet kommer i sinnet och berättar om beklämmande intryck av fattigdom både i Finland och de norska gränstrakterna. Han tycker också att normännen håller dålig service på sina bensinmackar. När affärerna på lördagen stängde kl 3 på eftermiddagen, så stängdes också mackarna. Här och där upplyste ett anslag, att bensinen helt enkelt var slut.

Vårt bevingade kylarmärke pekade nu stadigt mot norr, berättar Ekman vidare. Vägen följde Posangerfjord upp till Börselv och gick sedan många mil över fjällhedar tills vi kom till Storsjöbotn vid Laksefjord. Låga fjällbjörkar och renlav var den enda växtligheten. Vägen blev smal och krokig och i mina ögon här och där närmast livsfarlig. Men vägen bjöd också på tju-siga scenerier, som fastnat i minnet för alltid. Vi slingrade oss förbi Tanafjord och körde på förnämlig väg, lämpad för 150-km fart, mot Varangerfjord. Hästar, kor och får gick här vilt och fick söka sig föda efter bästa förmåga. Hästarna togs in på hösten för hemkörning av vinterfoder, som samlats på myrarna tills kylan skulle ge väg. Små tegar hade omgärdats med tiodubbla rader av taggtrådsnät. Man ville inte ta risken att boskapen skulle frossa på det knappa vinterfodret i förtid.

Det förvånade oss åtskilligt, att vi ända upp mot Vardö fann kända blommor. Maskros, prästkrage, "solöga" samt hönsbär och åkerbär följde oss långt norrut och maskrosen allra längst. Vid Jacobselv såg jag för övrigt potatis, som var åtskilligt längre kommen, än den var hemma i Arboga en vecka tidigare. Rådlös blev jag också över att få se skator, kråkor, gräsparvar och sädesärlor häruppe. Inte nog därmed, vi hörde göken gala nästan dygnet runt.

Vadsö brändes under kriget, men var storslaget återuppbyggt. Bl. a. fanns här förnämliga affärshus. Hit upp klättrade en och annan turistbuss och man hade då "gjort Nordkalotten", men vi hade bestämt oss för att köra så långt vägen räckte. Vi nöjde oss alltså inte med Vardö utan for vidare mot Persfjord, där vägen verkligen tog slut. Målet var nått och vi slog läger för några dagar hos en fiskare. Det var oreda både på gården och inne i stugan, men fisknäten hölls i perfekt skick. Jag var med några gånger och drog

Vid slutmålet — Persfjord — poserar brodern Ekman och en av ortens fiskare i militärtjänst. Här var det stopp för A—30, ty vägen tog slut.

laxnot med framgång. 6—7 mer eller mindre livade laxar var ordinarie fångst. Snö drog man ner från fjällsidan i en låda och så hade man ett fint kylskåp för fisken.

Min broder målade och ägnade sig också åt ritblocket, men isiga vindar och medelmåttigt väder gjorde att vi med viss förnöjelse vände A 30 för hemfärd. Vi gjorde en avstickare mot Kirkenes, innan vi for vägen tillbaka till Lakselv vid Porsangerfjord. Här ändrade vi resrouten. Vi följde nu Posangerfjords västra strand mot Altafjord och ned utefter norska kusten till Lyngefjord, där vi färjade över på en imponerande färja. Plats för 14 personbilar och 2 bussar jämte mc och cyklar i mängd.

Dessförinnan var jag ute för ett litet äventyr vid en rast. Jag tog en promenad utmed vägen och blev plötsligt utsatt för ett anfall av stora fjällfåglar. De störtök envist mot mig, antagligen hade jag kommit för nära deras bo. Näja, jag retirerade och klarade mig helskinnad undan.

Vi hade nu inte så långt till finska gränsen. Vid gränsstationen på norska sidan frågade vi, hur långt det var till den finska gränsstationen, men det hade man ingen aning om. Kilpisjärvi hette stationen och härifrån hade vi 11 mil till Karesuando.

Halva vägen var finskt vägbygge och det betydde snigelfart, men vägen blev bättre och vi var snart i Sverige igen. Vi kom till Gällivare, gjorde ett Porjusbesök och tittade på "lappstaden" i Arvidsjaur.

Jag måste nämna om en episod som inträffade, när vi tältade strax norr om Dorotea. Vi upptäckte, att vi slagit läger ett 50-tal meter från järnvägen och att på andra sidan om denna en ny landsväg var under byggnad. Till vår förvåning upptäckte vi en Piper Cub stå övergiven med hjulen i dikesrenen. Vi somnade och vaknade framemot 9-tiden. När vi tittade ut genom tältöppningen, såg vi ytterligare en Cub stå till synes övergiven, men snyggt och prydligt parkerad intill den andra flygmaskinen. Nu var man snopen.

Det blev Östersund, Funäsdalen och Tännaldalen, varifrån färden gick i ett sträck till Arboga.

Ekman strycker med handen över de vita lockarna och summerar resans intryck.

Det var en underbar resa, som givit mig oförglömliga intryck. Många intressanta människor har jag träffat och många frågor har jag fått besvarade. Jag hade nog funderat på om resan skulle bli tröttande, men jag skulle inte tveka ett ögonblick, om det gällde att nu göra om färden. Bilen måste ha några erkännssamma ord. Ringpunkteringar och andra smärre missöden kan inte lastas bilen. Vi hade inte minsta motorfel och det fanns inte en backe, som kunde tvinga bilens pålitliga förare att växla ner mer än till 3-an. Pigg och pålitlig färdkamrat må vara slutomdömet. *Old Jim.*

Kort och gott om semestern

Ivar Pettersson (Ivar-Pelle)

Det började med två dagars sömn, sen till Stockholm för att se julspelen.

— Det starkaste intrycket?

— Det var varmt! Skämt å sido så var det naturligtvis höjdhopsduellen mellan Benke Nilsson och amerikanen Ernie Shelton. Resultatet motsvarade och t. o. m. överträffade förväntningarna. Men nog sjönk spänningen en hel del, när Shelton stannade på 2,05 och Benke ensam fick upp ribban på 2,10. Shelton hoppade dock snyggare än Benke.

2.000 m kom härnäst i spänning. Ingvar Eriksson fick ju visserligen stryk av Chataway, men det var han som gjorde tiden. Ett skarpt lopp av Ingvar. I övrigt var tävlingarna ganska matta.

Dagarna tillbringade jag på en gräsmatta i Humlegården i skuggan av de lummiga trädskronorna.

Det slutade på rygg med en bok. Hinner inte med att läsa annars utan sparar till semestern.

Så talade Ivar-Pelle, vars idrottsintresse sträcker sig så långt, att han måste stanna och "titta lite", om han får se ett par småpojkar peta på en fotboll.

Filip Johansson, CFA

Vi drog mot västkusten, när värmen kom, det var en onsdag, tror jag. Hamnade i Frillesås, mellan Kungsbacka—Varberg. Där blev vi bofasta drygt en vecka, trots att vi varje dag under de solhetaste timmarna bestämde oss för "nu reser vi i morgon". Det fanns nämligen inte en skugga att uppbringa förutom den lilla plätt vi trollade fram genom ett kapell, upphängt från tältet. Men när det började kvällas, ändrade vi ständigt uppfattning. "Vi stannar väl i morgon också!" Orsaken? De vackra solnedgångarna! Vi har ett minne för livet. En kväll var allting blickstill. Gumman och jag satt också blickstill på en höjd och upplevde det obeskrivligt vackra färgspelet, när solens eldröda klot sakta drog sig tillbaka bakom horisontlinjen. Hav och himmel skiftade färg från intensivt guld till milda, rogivande röda nyanser.

Lägger man till sådana upplevelser den omständigheten, att vi hade trevliga grannar, ja, då är det väl ganska naturligt, att man dröjer kvar.

Old Jim.

En bagatell

En konfektionsfirma fann vid genomgång av sina kundfordringar att en kund resterade med 125:— kr. på en överrock, som han köpt för någon tid sedan. Firman påminde honom brevledes och brevet fick följande lydelse:

"Vid genomgång av våra böcker finna vi att Edert konto hos oss står öppet för 125:— kr. och då vi förmoda att Ni endast av förbiseende underlåtit att reglera denna bagatell hoppas vi få nöjet emotse Eder remissa. Inneslutande oss i Eder högaktning ha vi äran teckna . . ."

Brevmottagaren, som var mera bevandrad i modern affärskorrespondens, beslöt att ta det hela från den skämtsamma sidan och skrev följande svar:

"Vid genomgång av bank- och plånböcker finner jag tyvärr inte ett öre, varför jag förmodar att mitt konto hos Eder fortfarande måste få stå öppet för 125:— kr., vilket belopp Ni emellertid varit älskvärda nog att anse som en bagatell. Inneslutande mig i Eder varma överrock har jag äran teckna . . ."

—//—

I telefon

Jag vill tala med herr Gadd, om det är så, att han inte har stuckit.

OMSLAGSBILDEN

CVA administrationsbyggnad

BERGTROLLET

Personaltidning för CVA och CFA, Arboga

Redaktör

John Eklöf, avd. 270 P, tel. 190

Redaktionskommitté:

Inger Nordlund, Hugo Dahlström, Ebbe Larsson,
John Steen, Karl-Axel Jansson, Tore Ekman,
K. O. Sundvall och Gunnar Fried

JUBILEUMSPRISTÄVLING

Bergtrollets tecknare Rta hade lovat att rita några CVA-are. Det gjorde han också, men han ritade inte mer än en del detaljer. Red. behöver hjälp för att klara ut vem som är vem.

För att stimulera hjälpverksamheten kommer en pristävling att ordnas. Den först öppnade rätta lösningen belönas med 10 st lotter i IFFA:s billetteri med möjlighet att vinna en SAAB. Ytterligare två priser delas ut, andra pris 3 lotter och tredje pris 2 lotter.

Det är inget villkor, att alla skall namngivas, sänd in en lösning med uppgift på vilka ni känner igen.

Tävlingen avslutas den 1 okt. 1955.

Jeppes i berget

"Flygarungar" Se hit!

Söndagen den 28 aug.

ÄR ALLA BARN TILL ANSTÄLLDA VID
FLYGET

välkomna till en rolig

BARNFEST

VID CVA

Vi kommer att bjuda på film och trolleri i "Bergsalen", lekar och tävlingar på flygfältet samt saft och bullar på Mässen.

De minsta (t.o.m. 10 år) får åka bil gratis till CVA, övriga tar sig ut själva. Bilarna hämtar i staden kl. 9 fm. enl. nedanstående:

- 1 bil vid Stora Torget
- 2 bilar vid hörnet Vasagat./Stationgat.
- 2 bilar vid HSB-området.

Kl. 9.15 samlas bilarna på Stora Torget, varefter bilarna under musik och sång kör till CVA.

FESTPROGRAM.

- Kl. 10-11 Film, trolleri (Bergakungens sal)
- .. 11-12 Lekar och tävlingar (Flygfältet)
- .. 12-13 Förtäring (Mässen)
- .. 13 får föräldrarna hämta sina barn vid mässgrinden och då bjuder nog pappa på "flyguppvisningen", som börjar då. Välkomna allihop!

KOMMITTERADE.